Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 286 | Łódź, Czwartek, 10 grudnia 1931 r. | נייַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, ל׳ כסלו תרצ״ב | № 286

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

גענעז-פּראָיעקט וועגען פערזאַמלונגען

וועט דיסקוטירט ווערען אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). די מאָרגעדיגע זיצונג פון סיים פערשפּרעכט צו זיין סענסאַציאָנעל, ווייל צ.אַ. זאָל דיסקוטירט ווערען דער רעגירונגס־פּראָיעקט וועגען פערזאַמלונגען.

אין שייכות דערמיט, וועט די אָפּאָזיציע וואַהר־שיינליך אַרויסרוקען איהרע בעסטע קרעפטען אַלס רעדנער.

פאַר די יום־טוב פעריען וועלען אָפּגעהאַלטען ווער־ען דריי סיים־זיצונגען.

אָנהויב יאַנואַר וועלען זיך אָנהויבען די אַרביי־טען איבער׳ן בודזשעט.

עס הויבן זיך אָן די פּראָצעסן נאָך די אַנטי־יודישע עקסצעסען אין ווילנע

ווילנע, 9. (ת.פ.) די אויספאָרשונג וועגען די אַנטי־יודישע עקסצעסען אין ווילנע איז שוין טייל־וויין פערענדיגט.

צוויי פּראָצעסען וועלען שוין פאָרקומען אין שטאָטישען געריכט דעם 11 ד.ח.

פאַר׳ן געריכט וועלען שטיין: אַ געוויסער י. כראַפּאָוויטש, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין אויס־האַקען שויבען, און אַ געוויסער האַלפּערן, אַלס שול־דיגער אין אַרויסרופען גאַסען־אוואַנטורעס. ווייטער־דיגע פּראָצעסען וועלען פאָרקומען דעם 13. 14 און 15 ד. ח.

דער „וויעטשור וואַרשאַווסקי" ווייסט צו דער־ציילען, אַז די אַדוואָקאַטען בערענסאָן און לאַנדוי האָבען זיך אונטערגענומען צו פערטיידיגען די סטו־דענטען וואולפין און זאַלקינד, וועלכע ווערען בע־שולדיגט אין ערמאָרדען דעם ענדעקישען סטודענט וואַצלאַווסקי.

ירושלים זאָל פּראָקלאַמירט ווערען אַלס שטענדיג זיץ־אָרט פון מוסולמענישען קאָנגרעס

ירושלים, 9. (יט״א טעלעגראַפיש).

אַלס פּרעזעס פון קאָנגרעס איז געוועהלט גע־וואָרען דער הויפּט־מופטי פון ירושלים. און 4 ווי־צע־פּרעזעסען פון עגיפּטען, פערסיען, תימן און איב־דיען. אַ סכסוך האָט אויסגעבראָכען צווישען מופטי מיט שאוקאַט אַלי. אינ׳ם קאָנגרעס בעטייליגען זיך 150 דעלעגאַטען, 80 פון ארץ־ישראל און 70 פון אַנדערע לענדער. דער מופטי וויל אַדורכזעצען אַז ירושלים זאָל פּראָקלאַמירט ווערען אַלס שטענדיג זיץ־אָרט פון מוסולמענישען קאָנגרעס, וועלכער זאָל זיך צוזאַמענקומען יעדע פיער יאָהר.

בעאומרוהיגונג פון די אמעריקאַנער יודן
צוליב דער באיקאָט־העצע אין פּוילען
קאָנפערענץ פון יודיש־אַמעריקאַנישען קאָמיטעט

ניו־יאָרק, 9. (יט״א טעלעגראַפיש).

אויף דער 25־טער יעהרליכער קאָנפערענץ פון יודיש־אַמעריקאַנישען קאָמיטעט, האָט דער פאָרזיצער ד״ר אַדלער אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פּוילען, ער האָט אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט דערמיט, וואָס די עקסצעסען זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען. דערביי האָט ער אָבער אויסגע־דריקט זיין בעאומרוהיגונג צוליב דער לעצטער באָי־קאָט־העצע. די יודען אין פּוילען — האָט פּרעזעס אַדלער געזאָגט, שטרעבען צו אַ צוזאַמענאַרבייט מיט דעם פּוילישען פאָלק. מ׳קען זיך אָבער נישט פאָר־שטעלען אַ צוזאַמענאַרבייט כל זמן די יודען אין פּוילען וועלען נישט אויפגענומען ווער־ען אַלס פול־בערעכטיגטע בירגער.

אויף דער קאָנפערענץ איז אויך אָפּגעגעבען גע־וואָרען בעריכטען פון דער אַנטיסעמיטישער בעווע־גונג אין רומעניען, גריכענלאַנד, דייטשלאַנד, עסט־לאַנד און אין אַנדערע לענדער.

קאַנדידאַטען אויפ׳ן נאָבעל־פּרייז פאַר שלום

אויבען לינקס: פּרעזידענט הובער. רעכטס: פרוי זשאַנע אַדעמס, פאָרזיצערין פון דער אינטערנאַציאָ־נאַלע פרויען־ליגע פאַר שלום און פרייהייט.
אונטען לינקס: מאַקדאָנאַלד. רעכטס: לאָרד סעסיל.

היינטיגע פּרעזידענטען־וואַהל אין שפּאַניען

אַלקאַלאַ זאַמאָראַ איז דער איינציגער קאַנדידאַט

דער העכסטער אַדמיניסטראַטי־ווער טריבונאַל

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) היינט איז איינגעפלאָסען אין סיים אַ פּראָיעקט פון אַ נאָוועלע צום געזעץ וועגען העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל. די נאָוועלע שאַפט אָפּ דאָס פּערזענליכע צושטעלען זיך פון די צדדים, וואָס איז לעת עתה געווען מעגליך אין געוויסע פאַלען, און פיהרט איין אויסשליסליך די פערטרעטונג פון די צדדים דורך אַנ׳אַדוואָקאַט.

חוץ מזה ווערען געהעכערט די אָפּצאָהלען פון אָנקלאַגעס, אַזוי אַז דער קלענסטער אָפּצאָל דאַרף בעטראָגען 60 זל.

אַנ׳אינצידענט אויף אַ „בעבע"־מיטינג אין באַראַנאָוויטש

באַראַנאָוויטש, 9 (ספּ. טעל.) בעת אויף אַ מיטינג פון „בעבע" האָט דאָ גערעדט דער וויצע־מאַרשאַלעק פון סענאַט, פּאָניצקי איז פאָר־געקומען אַנ׳אינצידענט מיט׳ן געוו. פּ.פּ.ס׳ישען ראַטמאַן מאַכאַי. פּאָליציי האָט דעם לעצטען אַרעסטירט.

איין פּאָליציאַנט האָט אָפּגע־ראַטעוועט 400 קינדער

ניו־יאָרק, 9 (ספּ. טעל.) אין אַ קינאָ, וואָס געפינט זיך אויף אַ פאָרשטאָט פון ניו־יאָרק, איז בעת אַ פאָרשטעלונג פאַר קינדער אויסגע־בראָכען אַ שרפה.

אַ דאַנק דער געלאַסענקייט פון דעם דיזשו־רירענדען פּאָליציאַנט זענען די קינדער, אָנגענומען פאַר די הענטלעך פּאַמעליך אַרויס פון קינאָ.

דער פּאָליציאַנט, וועלכער איז געבליבען אין קינאָ ביז דער לעצטער מינוט, האָט בעקומען עטליכע וואונדען, מחמת דעם אויפרייס אין דעם ביידעל פון אָפּעראַטאָר.

פאַר׳ן אָפּראַטעווען די 400 קינדער, האָט דער ניו־יאָרקער גובערנאַטאָר, וואָקער, בעשטימט פאַר׳ן פּאָליציאַנט אַ הויכען געלד־פּרייז.

אַ קליין טעות׳ל אין חשבון
בסך־הכל נישט מעהר, ווי אויף 4 מיליאַרד מאַרק

ציריך, 9 (ספּ. טעל) אַ גרויסע סענסאַ־ציע האָט אַרויסגערופען אויף דער אינטערנאַציאָ־נאַלער קאָנפערענץ אין באַזעל, — וואָס פאָרשט די צאָהלונגס־מעגליכקייטען פון דייטשלאַנד — דער דייטשער דעלעגאַט ד״ר מעלכיאָר, וועלכער האָט דערקלערט, אַז די קורצטערמיניגע פּריוואַט־חובות פון דייטשלאַנד בעטרעפען נישט 8, ווי ס׳איז אָנ־גענומען געוואָרען אויסלאַנד, נאָר 12 מיליאַרד מאַרק, אַזוי אַז אויסלאַנד האָט געהאַט אַ טעות בלויז אויף... 4 מיליאַרד. הגם מען האָט גערעכנט אַז די ביז־איצטיגע צוזאַמענשטעלען זענען נישט קיין גענויע, אָבער קיינער האָט נישט חושד גע־ווען, אַז דער אונטערשיד אין חשבון בעטרעפט אַזש אַ השלמה.

העץ־פאָטאָגראַפיעס ווערען פערטיילט אין ארץ־ישראל
אינטערווענץ פון דער „אַגענץ" ביי דער אַ״י־רעגירונג

ירושלים, 9. (יט״א טעלעגראַפיש).

איבער׳ן לאַנד ווערען איצט פערשפּרייט פאָטאָ־גראַפיעס לויט וועלכע עס ווערט בעוויזען, אַז די ענגלענדער בעוואָפענען די יודען אין ארץ־ישראל.

ווי יט״א ווערט געוואויר, האָט זיך די עקזעקו־טיווע פון דער „אַגענץ" געווענדעט צו דער רעגי־רונג מיט אַנ׳איבערווענץ און וועלכער ס׳ווערט אָנ־געוויזען אויף דער שעדליכקייט פון די דאָזיגע פאָ־טאָגראַפיעס, און וואָס ס׳קאָן צוליב דעם געשעהן מיט יודען אין אַנדערע לענדער וואו ס׳איז דאָ אַ מוסולמענישע מעהרהייט

הנני משתתף בצערם הגדול של חבריי אסתר מילבסקה ומשה חורגל (א״י) במות עליהם

אמם

האהובה.

משה הערשקאָוויטש.

ערשטקלאַסיגער

טאַנץ־סאַלאָן

ווערט ערעפענט פרייטאָג, ד. 11. דעצ. 1931 אין ניי־רעמאָנטירטען זאַל

וואָלטשאַנסקאַ 5

דער טאַנץ־סאַלאָן איז טעטיג טעגליך פון 7—11 ביינאַכט.

שבת און זונטאָג—פון 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג ערשטקלאַסיגער דזשאַדז־אָרקעסטער.

ביטע אונז צו בעזוכען!

156

מיט אַכטונג ש. קאַזאַנאָווסקי

ביכער א הילים אויסצולייענען!

פּוילישע און יודישע בי־כער גיב איך אַ היים אויסצולייענען צו די ביליגסטע פּרייזען אויף חודש און שטיק.

איהר קריגט אויך צו קויפען ביליג דאַמסקאָרסקע ביכער, טעאַטער־פּיעסען און לידער.

צו בעקומען ב״ים צייטונג־פערקויפער וועלניאַזש אַלטע־שטאָט 1.

ENGLISH

פאַראָנפענגער און פאָרט־געשריטענע. קאָנווערסאַ־ציע, ליטעראַטור

צו צוגענגליכע פּרייזען

ערטיילט אַ פעהיגער פּע־דאַגאָג. — אָפערטען אין אַדמיניסטר. פאַר „Mir"

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20.

פרייטאָג, דעם 11־טען דעצעמבער און שבת חנוכה פ׳ מקץ וועט ראַוונען אין פילהאַרמאָניע דער וועלט־בעריהמטער אָבערקאַנטאָר ה׳

ש. קוסעוויצקי

מיט׳ן בעסטען איינגעשטודירטען כאָר אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען דיריגענט ה׳ מ. צעסוואַז. אויך וועט ער פרייטאָג צינדען חנוכה־ליכט.

די הכנסה געהט לטובת דעם וויכטיגען פעראיין „מחזיקי חולים" קילינסקיעגאָ 120, וועלכער גיט אַרויס טעגליך אומזיסטע מעדיצינען אָרימע קראַנקע. דאָס אָנגאַזשירען דעם בעוואוסטען אָבערקאַנטאָר איז געווען פערבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען.

דאָס לאָדזער פּובליקום וועט זיכער אויסנוצען די דערמאָהנטע אינסטיטוציע און גלייכצייטיג אויסנוצען די איינציגע געלעגענהייט צו הערען דעם בעליבטען חזן ה׳ קוסעוויצקי בפרט, אַז מ׳האָט געמאַכט עקסטראַ־ביליגע פּרייזען פון 1 ביז 2 זל. ס׳איז צו האָפען, אַז דער לאָדזער יודישער עולם וועט האָבען דעם שבת אַנ׳אמת׳ן תענוג רוחני.

בילעטען שוין צו בעקומען ביי: 1) זעלמאַנאָוויטש, פּיעטריקאָווער 12 קאָנדיטאָריי; 2) דיאַמאַנד, נאָוואָמיעסקאַ 24, וואָרשטען־געשעפט; 3) משה פעלטא, גלובנא 57, קאָנדיטאָריי; 4) שמואל שטרויסמאַן, גלובנאַ 63 אין באַר 5) ה׳ גאָלדהערש, נאַפּיורקאָווסקי 25, גאַלאַנטעריע־געשעפט ווי אויך אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע ביז פרייטאָג 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

פאַר פרויען ספּעציעל־רעזערווירטע פּלעצער.

ברינינג קאנטרא היטלער

דער סענסאציאנעלער דעקרעט וועגן רעדוצירען די פרייזען און די לוינען

בערלין, 9. (ספ. טעל.) דער אויסערארדענט־ליכער דעקרעט פון פרעזידענט הינדענבורג, וואס איז געכטען אין אווענד פערעפענטליכט געווארען און וואס איז נוגע דיווירטשאפטליכע און פינאנציעלע סאנאציע, ווי אויך דער פערזיכערונג פון דעם אי־נערליכען שלום — איז די גרעסטע ווירטשאפטליכע און פאליטישע סענסאציע פון טאג.

די ערשטע דריי טיילען פון דעקרעט זענען נוגע ווירטשאפטליכע ענינים, ווי דהיינו די רעדוקציע פון די פרייזען, ביי דער גלייכצייטיגער רעדוקציע פון די לוינען, ווי אויך דער אויסגלייכונג פון בודזשעט.

דער לעצטער טייל טראגט אנ׳אויסשליסליך פא־ליטישען כאראקטער און בישט עפעס אנדערש, ווי נאר א דערקלערונג מצד ברינינגס רעגירונג אנ׳א־פענעם קאמף היטלער׳ן, וועלכער האט זיך, נישט אויף קאטאוועס אנגעהויבען גרייטען צום איבער־נעהמען די מאכט, געבענדיג וועגען דעם ענין א שלל מיטאונטערהיוען אין דער ענגלישער און אי־טאליענישער פרעסע.

אין די נאהענסטע טעג וועט, אלזא, קומען אין דייטשלאנד צו דער דעצידירענדער פערמעסטונג.

דערקלערענדיג קריג היטלער׳ן, האט ברינינגס רעגירונג געמוזט ארויסרוקען א דעצידירטען ווירט־שאפטליכען פראגראם, ארוים וועלכען עס זאל זיך אפשפילען דער קאמף.

דער דעקרעט פון פרעז. הינדענבורג, וואס איז פארגעשטעלט געווארען דורכ׳ן קאנצלער ברינינג, צום אונטערשרייבן נעכטען 6 אין אווענד ענטהאלט שוין אויך אויספירונגס־פארשריפטען פון דעם נייעם פראגראם און גרייכט זעהר טיף אין דער גאנצער נאציאנאלער ווירטשאפט פון דייטשלאנד.

דער דאזיגער דעקרעט איז גלייכצייטיג אנ׳עקס פערימענט פון אזעלכע רעוואלוציעס, וואס לאזען זיך גארנישט פאראויסזעהען.

ער ציילט 47 זייטען און ענטהאלט 4 טיילען, ווי דהיינו: וועגען דער רעדוקציע פון פרייזען אויף רויה־שטאפען, פראכט, פאסט, בעלויכטונג, בעהיי־צונג, דירה־געלד א.א.וו. וועגן רעדוקציע פון שכי־רות פון בעאמטע, פריוואט־אנגעשטעלטע און אר־בייטער, וועגען דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט, און דער עיקר־טאקי וועגען דעם ענערגישען אינער־ליכען פאליטישען קאמף ובפרט גענען דעם היטלער־ריזם.

אויסערן־מינ. זאלעסקי אין לאנדאן

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.) דער מינ. זאלע־סקי ווערט אפגעווארט אין לאנדאן היינט אין אווענד.

אין צוזאמענהאנג מיט זיין אנקומען דרוקען די צייטונגען ארטיקלען וועגען דעם ציל פון זיין רייזע.

די „טיימס״ שרייבט, אז דער וויזיט האט נישט קיין שום שייכות מיט דער צאל־פאליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג, און אז דער בעסטער בעוויז דערפון איז, וואס דער מיניסטער איז גע־קומען נאכ׳ן איינפיהרען דעם צאל־געזעץ.

לויט דער ענגלישער פרעסע האט דער וויזיט דעם ציל פון קומען צו א פערשטענדיגונג צווישען דעם מינ. זאלעסקי און דעם ענגלישען אויסערן־מיניסטער סימאן.

עס וועלען ארומגערעדט ווערען אקטועלע אינטערנאציאנאלע פראגען — ובפרט ענטוואפנונגס־פראגען.

לאנדאן, 9 (פאט) היינט 7 אין אווענד איז אנגעקומען קיין לאנדאן דער אויסערן־מיניס־טער זאלעסקי אין דער בעגלייטונג פון דיר. שומ־לאקאווסקי.

בעגעגענט האבען איהם דער פראטאקאל־שעף פון ענגלישען אויסערן־מיניסטעריום מונק, דער פוילישער אמבאסאדאר סקירמונט. א. א. הוי־כע מלוכה־בעאמטע.

דאנערשטאג פריה וועט מיניסטער זאלעסקי אפגעבען א וויזיט דעם פרעמיער מאקדאנאלד פרייטאג פריה וועט ער אויפגענומען ווערען אויף אנ׳אודיענץ ביים קעניג געארג, ביטאג וועט ער זיין אויף פריהשטיק ביים לארד רידינג.

א ריזען־שטרייק פון די אינדישע וועבער

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.) אלס צייכען פון פראטעסט געגען די רעזולטאטען פון דער קאנ־פערענץ ביים „קיילעכדיגען טיש״, האבען פער־שטרייק די וועבערייען און שפינערייען אין דעם אינדוסטריע־קרייז קאנקור אין אינדיען.

45,000 ארבייטער האבען געווארפען די ארבייט.

דער׳הרג׳עט געווארען א בע־ריהמטער לופט־פליהער

בוקארעשט, 9 (פאט) דער בעריהמטער רומענישער לופט־פליהער פאפעסקא האט בעת א רעקארד־פליה געליטען א קאטאסטראפע, און איז אומגעקומען אונטער די חורבות פונ׳ם עראפלאן.

די פראנצויזישע פרעסע וועגען „בריסקער פראצעס״

פאריז, 9. (ספ. טעל.) די קאנסערוואטיווע „פיגארא״ בעהאנדעלט היינט אין אנ׳ארטיקעל פון דעם געוו. אמבאסאדאר סען־אולער דעם „בריסקער פראצעס״.

צ. א. שרייבט ער:

„עס איז נישט צום גלויבען, אז אזעלכע פא־טריאטען, ווי קארפאנטי און וויטאס, זאלען קאנען זיין קרבנות פון אזא פינסטערער טראגעדיע, און דאס אין דעם לאנד וועלכען מישעלע האט שוין גע־האט בעצייכענט אלס דאס לאנד פון ליכט.

דער מחבר שטעלט ווייטער פעסט, אז די, וואס וואלטען צוגעטון א האנד צו אפשוואכען די נאַ־ציאנאלע אחדות פון פוילען, וואלטען זיך אוועקגע־שטעלט פאר א שווערער אחריות סיי לגבי דעם איי־גענעם פאטער־לאנד, סיי לגבי אייראפא. דער ערש־טער חוב פון די פאליאקען איז צו קאנצענטרירען אויף זייער זייט אלע סימפאטיעס און אלע אינטער־נאציאנאלע כוחות, ווארום איטליכער ווייסט דאך, אז די פונאנדער־טיילונג פון פוילען געפינט זיך אין דער ערשטער רייה אויף דעם פאנגערמאנישען לוח.

מחוץ דעם ארטיקעל אין „פיגארא״ איז אויך א גאנצע שפאלט געווידמעט דעמזעלבען ענין אין „קוואטידיען״.

די צייטונגען „עוור״, „זשורנאל דע דעבא״ און „טאן״ האבען אויך פערעפענטליכט גרעסערע קיצו־רים פון דעם סעג. ד״ר מאק׳ס בריף, אין וועלכע די סאנאציע ווערט בעשולדיגט אין צוגרייטען צו איינפיהרען א מאנארכיסטישע ארדענונג אין פוילען

פערלייכטערונגען אין טשעכאסלא־וואקישען בירגערשאפטס־געזעץ

נאוועליזאציע־פראיעקט אין פארלאמענט

פראג, (י.ט.א.) די מיטגלידער פון פאר־לאמענטארישען קלוב דר. אנרושעלא גאלדשטיין און דר. יוליוס רייס און די סאציאל־דעמאקראטישע דעפוטאטען מארצאוויטש, ווינטער און באבאש האַ־בען אריינגעטראגען אין טשעכאסלאוואקישען פאר־לאמענט א געזעץ־פראיעקט, וואס נאוועליזירט דאס בירגערשאפטס־געזעץ אויף אזא אופן, וואס וועט ערמעגליכען די שטאטסלאזע צו בעקומען די טשע־כאסלאוואקישע בירגערשאפט.

די עיקר־אויסבעסערונג, וואס דער נאוועלי־זאציע פראיעקט ענטהאלט, בעשטעהט דערין, דאס טערזאנען, וואס וועלען אנגעבען נאטוראליזאציע־פיטעס און וועלען נישט בעקומען קיין אבזאג אין משך פון 6 חדשים, וועלען אויטאמאטיש בעקומען די טשעכאסלאוואקישע בירגערשאפט.

די דאזיגע קלויזל איז וויכטיג צוליב דעם, וואס אפטמאל ציהען אב די אדמיניסטראציע־ארגאנען אין משך פון יאהרען די ערלעדיגונג פון נאטוראליזאציע־פעטיציעס.

מ׳זוכט „אנ׳אנטיקעל״,

וואס אזא דארף גאר נישט געבוירען ווערען

ווארשא, 9. טעלעפאניש פון אונזער קאָ־רעספאנדענט). די ווארשאווער פאליציי האט בעקו־מען א בריף פון דער פאליציי אין ריא דע זשא־נעירא, אז מ׳זאל ארעסטירען א געוויסען ביגם קאזשעוויק, וועלכער שטאמט פון ביאליסטאק.

ער האט אין ריא־דע־זשאנעירא געהאלטען א „הייזעל״, דערמארדעט זיינעם א קאנקורענט און איז ענטלאפען פון לאנד. מ׳רעכענט אז קיין פוילען

פייערונג פון מאצארט׳ס 140. יאהרצייט אין ווין

קאמף מיט׳ן אלקאהאל־שמוגלער אויפ׳ן ים

אויבען: א לופט־שיף פון דער צאל מאכט לאזט זיך אראפ אויפ׳ן וואסער צו פערהאלטען א פערדעכטיגע שיף. אונטען: שמוגלער ווארפען אריין אין ים בענקעס מיט אלקאהאל.

קלאנג־קינא־טעאטער

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!

א גאנץ נייע קאפיע! נייע ליסטראדישע בעארבייטונג פון מעכטיגער עפאפיי פון העלדישקייט און ליבע א.ז.

2 סעריעס מיטאמאל!

„NIBELUNGI"

2 סעריעס מיטאמאל!

אין די הויפטראלן: PAWEŁ RICHTER, B. GOETZKE, RUDOLF KLEIN-ROGGE H. A. SCHLETTOW. MAŁGORZATA SCHON i inni

אנהייב 4 א זייגער נאכמיטאג שבת און זונטאג 12 בייטאג

CAPITOL

היינט און ווייטערע טעג! דאס איינציגע אין זיין גאנג קלאנג מייסטערווערק, וואס אילוסטרירט דאס הארטע פול מיט געפאהרען אי ראמאנטיזם לעבען פון די זעלנער פון פרעמדלענדישען לעגיאן. רעזשי פון ALEKSANDER KORDA

די בלום פון ארזשיר

פול מיט סענטימענטען פון גרויסער ליבע, אפפערונג, איבערלעבע־נישען פון א ליבעס־פארל אין הארץ פון אפריקע. אין די הויפטראלן:

Fifi Dorsay, Harrold Murray

אויסער׳ן פראגראם: קלאנג־צוגאבע און לאנד־אקטואליטעטען. — — — אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג.

אינטערפעלאציע אין ענגלישן פארלאמענט

וועגן מוסעלמענישן קאנגרעס אין ירושלים

ערלויבען יודען צו טראגען געוועהר געגען די אנפאלען אין א״י

לאנדאן, 9. (יט״א טעלעגר־אפיש).
אויף דער בעכטיגער זיצונג פון ענגלישען פאר־לאמענט האט דער דעפוטאט וועדזשוואוד אינטערפע־לירט דעם קאלאניען־סעקרעטאר וועגען דעם מוסעל־מענישען קאנגרעס אין ירושלים, אויף וועלכען עס ווערט גערעדט וועגען דער כותל מערבי, אין דער אינטערפעלאציע ווערט דער קאלאניען - מיניסטער אנגעפרעגט וואסערע מיטלען רעכענט די רעגירונג אנצונעהמען געגען דער לאגע וואס ס׳קאן זיך שאפען צוליב דעם קאנגרעס.

אונטערשטאטס־סעקרעטאר סער ראבערט סע־מילטאן האט געענטפערט, אז די רעגירונג ווייסט, אז אויף דעם מוסולמענישען קאנגרעס אין ירושלים רעדט מען וועגען דער כותל מערבי. די רעגירונג איז אבער זיכער אז די רוהע וועט נישט געשטערט ווערען.

ווייטער איז דעם קאלאניען־מיניסטער אנגע־פרעגט געווארען צי די יודען וועט ערלויבט ווערען צו טראגען געוועהר, צוליב די לעצטע רויב־אנפא־לען אין ארץ־ישראל.

דער קאלאניען־סעקרעטאר האט געענטפערט, אז די רעגירונג האט אנגענומען אלע נויטיגע מיט־לען צו זיכערען די רוהע אין לאנד. אז די רעגירונג האט ארויסגעפאדערט גענויע בעריכטען וועגען די לעצטע רויב־אנפאלען.

דער ענגלישער פונט שטייגט

לאנדאן, 9 (פאט) אויף דער היינטיגער בערזע האט זיך דער קורס פון פונט געבעסערט.
איבערוויזען אויף ניו־יארק איז צו נאטירט געווארען מיט 3,32.
מען ריכט זיך אויף א ווייטערדיגער בע־סערונג.

דער נעכטיגער פאלקס=ציילונגס=טאג אין לאנד

ווארשא, 9. טעלעפאני׳ פון אונזער קאר־רעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען די פאלקסציי־לונג אין גאנצען לאנד.
אין טייל ערטער זענען פארגעקומען אינ־צידענטען.
די יודען האבען איב׳ם רוב מנין ובנין אנגעגע־בען יודיש אלס זייער מוטער־שפראך.
פון ווילנע טעלעפאנירט מען, אז 90 פראצענט יודען האבען געשטימט פאר יודיש.
אן׳עהנליכע ידיעה איז אנגעקומען פון ביא־ליסטאק.
אין לעמבערג זענען ארומגעגאנגען איבער די יודישע הייזער סטודענטען מיט „גרינע שלייפלעך״...

די מזרח=אויסשטעלונג אין תל=אביב

די גרעסטע אימפרעזע אויפ׳ן נאהענטען מזרח

ווארשא, (יט״א). די פויליש־א״י־דיגע האנ־דעלס־קא... טיילט מיט: ווי עס ווייזט זיך אויס וועט די מזרח־אויסשטעלונג וואס קומט פאר אין אפ־ריל 1932 אין תל־אביב, זיין די גרעסטע אימ־פרעזע פון דער ארט, וואס איז ביז איצט פארגעקו־מען אין די לענדער פון נאהענטען מזרח.

מען דארף נישט פערגעסען אז א דאנק איהר געאגראפישער לאגע, איז א״י געאייגנעט צו ווערען דער שליסעל פון וועלט־האנדעל און עקספארט אין די לענדער פון נאהענטען מזרח. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער וואס כמעט אלע מלוכות בעהמען אין דער אויסשטעלונג א טעטיגען אנטייל. אזוי צ.ב. האבען ביז־אהער שוין אנגעקינדיגט דאס אויסשטע־לען אייגענע עפאוויליאנען די רעגירונגען פון ענג־לאנד, פראנקרייך, בעלגיען, איטאליען א.א.

די פויליש־א״י־דיגע האנדעלס־קאמער, עהמענ־דיג אין בעטראכט די וויכטיגע בעדייטונג פון די לענדער פון נאהענטען מזרח, פאר דער פוילישער אינדוסטריע און עקספארט, האט, ווי בעוואוסט, בע־שלאסען אייגצוארדנען אויף דער אויסשטעלונג אן׳ אייגענעם פוילישען פאוויליאן. א זעהר דערפרעהענ־דע ערשיינונג איז דער פאקט, וואס נישט קוקענדיג אויף דעם שווערען קריזיס, וועלכען דאס לאנד לעבט היינט איבער האט די האנדעלס־קאמער שוין ביז היינט בעקומען א רייהע בעשטעלונגען אויף פלע־צער פון אנגעזעהענע פוילישע פירמען.

ווי בעוואוסט וועט אין צוזאמענהאנג מיט דער אויסשטעלונג אין תל־אביב ארגאניזירט דורך דער פויליש א״י־דיגער האנדעלס־קאמער אנ׳עקסקורסיע פון סוחרים און אינדוסטריעלער אין פוילען קיין ארץ־ישראל. ווי עס איז געווען פאראויסצוזעהען, וועט די עקסקורסיע האבען א בעדייטענדען ערפאלג, בעהמענדיג אין בעטראכט אז אין דער צייט פון דער אויסשטעלונג קומט אויך פאר די מכביאדע, א חוץ דעם וועלען אין דער צייט פון דער אויסשטעלונג פעראנשטאלט ווערען א רייהע אימפרעזען און קאנפע־רענצען, אזוי צ.ב. קומט פאר א ווירטשאפטס־קאנ־פערענץ פון סוחרים און אינדוסטריעלער, א „תוצ־רת־הארץ״־קאנפערענץ, א גרינדונגס - פערזאמלונג פון אנ׳אינטערנאציאנאלען פערבאנד פאר ארץ־ישר־ראל־טוריסטיק, א קאנפערענץ פון די האנדעלס־קא־מערען אין גאנצען נאהענטען מזרח, א מעדיצינישע קאנפערענץ, א בוי־קאנפערענץ פון נאהענטען מזרח א.א.וו. ביז איצט האבען זיך שוין געמאלדען א רייהע פערזאנען, וואס ווילען פאהרען מיט דער עקסקורסיע.

געוו. ענגלישער מין. מאריסאן איינגעלאדענט קיין רוסלאנד

לאנדאן, 9 (פאט) דער געוועזענער קא־מוניקאציע־מיניסטער אין דער רעגירונג פון דער לייבאר־פארטי, מאריסאן איז איינגעלאדענט געווא־רען דורך דער סאוויעטישער רעגירונג קיין רוסלאנד כדי צו געבען דער סאוויעטישער מאכט פראיעקטען מכוח דער קאמוניקאציע־רעפארם אין אזעלכע שטאָ־טישע צענטרען, ווי מאסקווע און לענינגראד.

די פאלקסציילונג אין פראנקרייך

פאריז, 9. (פאט) די פאלקסציילונג אין פראנקרייך האט געגעבען פאלגענדע רעזולטאט: 38,944,000 פראנצויזען און 2,090,923 אויס־לענדער

די פריהערדיגע פאלקסציילונג אין 1926 האט בעוויזען: 38,248,255 פראנצויזען און 2,495,642 אויסלענדער.

רעדוצירט דיסקאנטא-זאץ אין דייטשלאנד

בערלין ,9. (פאט). דער צענטראל־ראט פון דער רייכסבאנק האט היינט בעשלאסען צו רעדוצי־רען דעם דיסקאנטא־זאץ פון 8 פראצענט אויף 7, און דעם לאמבארד־זאץ פון 10 אויף 8 פראצענט.

ווער פון די אדוואקאטען וועט רעדען אויפ׳ן „בריסקער״ פראצעס?

ווארשא, 9 (טעלעפאניש). נעכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די פערטיידיגער אויפ׳ן „בריסקער״ פראצעס״.

עס איז בעשלאסען געווארען, אז בכדי נישט צו פערשלעפען דעם פראצעס, וועלען רעדען בלויז 4 אדוואקאטען, ווי דהיינו: נאוואדווארסקי. שורלעי. בערענסאן און שמיאראווסקי.

גאנדי בעמיהט זיך צו זעהן מיט׳ן פויבסט

פאריז, 9 (ספ. טעל.) גאנדי געפינט זיך איצט צוגאסט אין דער שווייץ ביי דעם בעריהמ־טען פראנצויזישען שריפטשטעלער ראמען ראלאן.

לויט ווי מען פערזיכערט אין פאליטישע קרייזען, וועט ער אין עטליכע טעג ארום פאהרען קיין רוים, און אז ער האט זיך שוין געווענדעט מיט א בקשה צום פויבסט, ער זאל איהם אויפ־נעהמען.

„אליאנס״-עסקן, וואס איז גע-שטארבען אין אמעריקא

ווערט געבראכט צו קבורה אין א״י

ניו־יארק. (יט״א) אין הסכם מיט דער צוואה פון דעם פראמינענטען עסקן פון דער „אליאנס איזראעליט אוניווערסעל״ (כל ישראל־חברים) נסים בעהאר. וועלכער איז פאראיאהרען אין 83־טען לעבענס־יאהר געשטארבען אין ניו־יארק, איז זיין קערפער ארויסגעשיקט געווארען אויף דער שיף „פראווידענס״ קיין ארץ־ישראל. וואו ער וועט געבראכט ווערען צו קבורה.

נסים בעהאר איז געבוירען געווארען אין ירושלים. ער איז געווען דער גרינדער פון א גרויסער צאהל „אליאנס״־שולען אין די לענדער פון נאהענטען מזרח. קיין אמעריקא איז נסים בעהאר געקומען אין יאהר 1900 אין שליחות פון דער „אליאנס״ אין צוזאמענהאנג מיט דער פאס־פארטען־פראגע פון רוסישע יודען אין די פער־איינינגטע שטאטען, זייט דעמאלס איז ער געבליבען אין אמעריקא. וואו ער האט זיך פערנומען מיט פערשידענע יודישע אנגעלעגענהייטען, דער עיקר אויפ׳ן געביט פון אימיגראציע.

אמעריקאנער באהנען האלט ביי באנקראט

ניו־יארק, 9 (ספ. טעל.) די באהן־גע־זעלשאפטען אין אמעריקא שטייען אין דער סכנה צו נעהן באנקראט.

די דירעקטארען פון די געזעלשאפטען בע־מיהען זיך אין וואשינגטאן צו בעקומען א רעגי־רונגס־הלואה אין אנ׳ערך פון א האלבען מיליארד דאלאר. כדי צו בעקעמפען דעם דעפיציט.

צוזאמענשטויס צווישען היט-לעריסטען און קאמוניסטען

עסען, 9. (פאט). אין עפרען, לעים קעלן איז פארגעקומען א צוזאמענשטויס צווישען די היטלע־ראווצעס און די קאמוניסטען.

אין סך־הכל זענען דא 6 שווער־פערוואונדעטע.

לופט-שיף ווערט פערקויפט אויף שמעלץ

די ריזיגע ענגלישע לופט־שיף „ר. 100״ ווערט צונומען און וועט פערקויפט ווערען אלס אלט אייזען.

לאדזער יודישער קאמעראל=טעאטער אלעע 1-טער מאי 2. דירעקציע: דוד צעלמייסטער

היינט גאסטראלירט די טרופע מיט׳ן „גאלדענעם שידוך״ אין זגערזש

דער גרעסטער רעקארד־שלאגער, פון וועלכן גאנץ לאדז רעדט היינט

מארגען, פרייטאג און שבת 9 אווענד

דער גאלדענער שידוך!

פון היינטיגען יוד. לעבען אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ

מיט בערטא זאסלאווסקא און לעאן געטליכערמאן

אין זייערע גרויסע סוקצעס־ראלען

שבת, 12 פריה — א פריהמארגען=פארשטעלונג כמעט בחנם! אלע בילעטען איז פארטער 50 גר. און 1 זל. ערשטע רייה

און דא קאן יעדער מיטנעהמען א קינד בחנם

אהארץ, וואס בענקט

קאלאסאלער ערפאלג!

ווער ס׳קויפט פריהער בעקומט א בעסערן פלאץ שפאט־ביליג! ביליגער ווי אין קינא!

שבת, 4 נאכמ.

איינהייטס=פרייזען: אלע בילעטען אין פארטער 50 גר. און 1 זל. ערשטע ריה קינדער אומזיסט

דער ישיבה=בחור

מיט לעאן געטליכערמאן

צום ערשטען מאל אין לאדז

אין „ישיבה=בחור״

נוצט אויס די גוטע געלעגענהייט!

3 שעה פערגעניגען פאר עטליכע גראשן / קומט און איבערציגט אייך!

גרויסע שרפה אין א צוקער-פאבריק

די גרויסע צוקער־פאבריק פון פייפער און לאנגען ביי קעלן ברענט שוין זייט 5 טאג.

לאדז
10 דעצעמבער 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
10 דעצעמבער 1931

דער בונט פון די רעכטלאָזע

די צווייטע קאָנפערענץ ביים רונדיגען טיש, וועלכע איז בעשטאנען פון פאָרשטעהער פון דער ענגלישער רעגירונג און פון פערשידענע טיילען פון דער אינדישער בעפעלקערונג איז אָפגעלעגט געוואָרען אויף אַן אומבעשטימטע צייט.

מיט גלייכע רעכט זענען ביים טיש געזעסען מיטגלידער פון דער ענגלישער רעגירונג מאהאַראדזשעס, אינדוסען, מוסולמענער, פאַריער (פולשטענדיג רעכטסלאָזע) בעריהמטע קעמפער פאַר אומאָפהענגיגקייט, מיט דעם בעריהמטען מאַהאטמא גאנדהי בראש, בעדייטענדע בעאַמטע פון די קאָלאָניאַל-אַמטען — און דער רעזולטאט איז דער, וואָס מען קאָן נישט קומען צו קיין הסכם. אייניגע מיטלען וועלען אָנגענומען ווערען דורך דער ענגלישער רעגירונג, כדי אַדורכצופיהרען אַ געוויסע אויטאָנאָמיע פון די פראָווינצען, איינצופיהרען אין די צפון-פראָווינצען אַנשטאָט די מיליטערישע, ציווילע פערוואַלטונג. אַליין פאַר זיך זענען די דאָזיגע מיטלען נישט ווייניג וויכטיג, נאָר זיי זענען נישטיג אין בעצוג צו די אויפגאַבען, וועלכע עס האָט זיך געשטעלט די נאציאָנאַלע הינדוסישע בעוועגונג — די אויפגאַבע פון אַ אומאָבהענגיגען אינדיען.

די ענגלישע רעגירונג איז ענטגעגען געגאַנגען די פערלאַנגען פון די אינדוסען. זי האָט שוין פריהער, אין דער צייט פון דער מלחמה, געגעבען די אינדוסען ברייטע הבטחות; די קאָמיסיע פון איצטיגען אויסערן-מיניסטער סיימאָן, האָט אַרויסגעשטעלט דעם פלאַן פון אינדוסישער פעדעראַציע; די רעגירונג פון מאַקדאָנאַלד'ן ... אויף דער ערשטער זיצונג פון דעם רונדיגען טיש געגאַנגען נאָך ווייטער. און אויב די קאָנפערענץ האָט זיך פערענדיגט אָהן אַ רעזולטאט, ליגט די שולד נישט אין ענגלישען ווידערשטאַנד, נאָר אין דער נישט קאָנסאָלידירטקייט פון די הינדוסישע פאָדערונגען. די אינדוסען האַסען מיט אַ פייערדיגער שנאה די מוסולמענער, וועלכע צאָהלען זיי מיט דעם זעלבען; די מאַהאַראַדזשעס האָבען מורא פאַר די רעוואָלוציאָנערען, וועלכע פיהלען פון זייער זייט אויך נישט קיין גרויסע סימפאַטיע צו די מאַהאַראַדזשעס. יורשים פון אַן אַלטער און הויכער קולטור, שטעהען די אינדוסען אין זין פון ציוויליזאציע געריכטליכען, סאָציאַלען און לעבענסשטייגער, אויף אַ פיל נידריגערער שטופע און נאָר די ענגלישע הערשאַפט האָט איינגעוואָרצעלט דעם בעוואוסטזיין פון גלייכהייט פאַר'ן געריכט, רעכט פון פערזענליכקייט, ווי אויך די יסודות פון בילדונג, היגיענע, סאַניטאַריע, אָנגעהויבען איינפיהרען אייזען-באַהנען, איינגעשטעלט אַ ריכטיגע אַדמיניסטראַציע, ענטוויקעלט די אינדוסטריע פערזיכערט אָרדנונג אין לאַנד.

גרויסע וואָוילטאטען האָט די ענגלישע הערשאַפט געגעבען אינדיען — עס פערשטעהט זיך, אַז נישט אומזיסט, דערפאַר האָט אינדיען בעצאָהלט מיט איהרע רייכטימער, וועלכע ענגלאַנד האָט אַרויסגעפיהרט פון דאָרט. ווען די ציוויליזאַטאָרישע אַרבייט וואָלט שוין געווען פערענדיגט, וואָלטען די אינדוסען געקאָנט לאָזען די וועלט שטוינען פון זייער אומאָבהענגיגקייט, וואָס זיי ווילען זיך בעפרייען פון ענגלאַנד, פון אייראָפּע האָבען די אינדוסען איבערגענומען דעם לאָזונג פון אומאָפהענגיגקייט, אָבער די אידעען וועגען גלייכבערעכטיגונג, טאָלעראַנץ, בילדונג א. ד. ג. דאָס האָבען זיי נאָך נישט איבערגענומען. זיי ווילען פרייהייט פון די ענגלענדער, נאָר זיי ווילען האַלטען 60 מיליאָן מענשען אין דער לאַגע פון פאַריער (פולקאָם רעכטלאָזע); אייראָפּעאישע זעלבסטבעשטימונג פאָדערט אַ בעוועגונג, וועלכע בעציהט זיך צו אַ געוויסען טייל פון די אייגענע מיטבירגער, ווי צו מצורעים, און מיט אַן אַנדערען טייל שלאָגט מען זיך אויף טויט צוליב יעדער רעליגיעזער צערעמאָניע.

די ענגלענדער האָבען געגעבען זיי אַלע די מעגליכקייט זיך צוזאַמענצורעדען ביים רונדיגען טיש און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז עס קאָן צו קיין הסכם נישט קומען: מיט אַן אומגעוועהנליכער שנאה שטעהען די איינוואוינער פון אינדיען איין טייל געגען דעם צווייטען.

אויף דער זעלבער בעראַטונג אין די זעלבע פאַרלאַמענטאַרע ראַמען איז פאָרגעקומען נאָך איין זעהר וויכטיגע געשעהעניש: דער „אויפשטאנד" פון די פאַריער. די אָבשטאַמיגע פון תושבים — דראַווידען, וועלכע זענען אַמאָל געווען ערָאָבערט דורך אָנגעקומענע עלעמענטען און זענען דורך די בעזיגער פערוואַנדעלט געוואָרען אין קנעכט-פאַריער, האָבען אין קאַמף מיט די ענגלענדער געגעבען די אינדוסען די מעהרהייט און אויף דעם גרונד פאָדערן זיי די הערשאַפט אין לאַנד, אָבער אָהן בעפרייאונג פון די דאָזיגע פאַריער. אַן איינגענאַרטיגע בעפרייאונגס-בעוועגונג, וועלכע שטיצט זיך אויף דער אונטערדריקונג פון אַ מאַסע בירגער.

אַ דאַנק די ענגלענדער ווערען די פאַריער פערעכענט מיט מענשען גלייך. זייערע פאָרשטעהער זיצען ביי איין טיש מיט די אינדוסען. ביי דעם דאָזיגען טיש האָבען זיי זיך ערקלערט אַלס זעלבסטשטענדיגע מינדערהייט, זיי זענען שוין נישט פאַריער, נאָר דראַווידען, מענשען פון אַ בעזונדערער ראַסע, אומאָפהענגיג פון די אינדוסען. אין רעזולטאט פערלירען דעריבער די אינדוסען די אַבסאָלוטע מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג און עס פאַלען אָפּ זייערע פרעטענזיעס אויף די הערשאַפט.

זאָגט פאַר וואָס מען מוז פערעכענען צו די געלונגענע די קאָנפערענץ, וועלכע האָט צו קיין רעזולטאט נישט געבראַכט. זי האָט, אמת, נישט אויסגעאַרבייט קיין קאָנסטיטוציע פון אַן אומאָפהענגיג אינדיען, נאָר זי האָט אין אַ פרידליכער פאָרם געוואָרענט פאַר די מעגליכע בלוטיגע אומרוהען, אויף אַ פרידליכען אופן אַדורכגעפיהרט דעם היסטאָרישען אַקט פון עמאַנציפאַציע פון די פאַריער, בעוויזען בעשיינפערליך, אַז די ענגלישע הערשאַפט האָט פעריהיטען דאָס לאַנד מיט די הונדערטער מיליאָנען בעפעלקערונג פון בלוטיגע אומרוהען און אומענשליכער אונטערדריקונג.

פ. פ. ס.

פאנאיסלאמישער קאנגרעס איז ירושלים

שאוקאט אלי וויל מאכען שלום צווישען מופטי און זיינע געגנער, — קנאפע רעזולטאטען פון די אונטערהאנדלונגען. — די בעגריסונג פון דער „אגודת ישראל". — בלויז יודישע זשורנאליסטען ווערען צו דעם דאזיגען קאנגרעס נישט צוגעלאזען

ירושלים (י.ט.א.) ערב דער עפענונג פון מוזולמענישען קאנגרעס אין ירושלים האָט דער פיהרער פון די אינדישע מוזולמענער שאוקאט אלי פערזוכט ברענגען צו אַ שלום צווישען דער מופטי פּארטיי און די געגנער פון מופטי. ווי עס הייסט, זאָלען פיל עגיפּטישע דעלעגאטען האָבען געדראָהט, דאָס אויב עס וועט נישט קומען צו א שלום צווישען די שטרייטענדע צדדים פון די א"י-מוזולמענער גופא, וועלען זיי פערלאָזען ירושלים און אין קאָנגרעס זיך נישט בעטייליגען.

שאוקאט אלי האָט אָבגעהאַלטען לאנגע קאָנפערענצען מיט די פאָרשטעהער פון די צדדים. די אונטערהאנדלונגען האָבען געדויערט 11 שעה. ווי עס שיינט, אָבער, האָבען שאוקאַט אליס בעמיהונגען געהאַט ווייניג ערפאָלג.

דער ירושלימ'ער הויפּט-מופטי האָט זיך אָבגעזאָגט צוצולאזען צום קאָנגרעס אַנ'ערך 30 דעלעגאַטען פון דער אָפּאָזיציע.

מכמיד פאשא, איינער פון די לידער פון דער נאַציאָנאַליסטישער „וואַפד"-פאַרטיי אין עגיפּטען האָט געהאַט פאָרגעשלאָגען, אַז דער מוזולמענישער קאָנגרעס זאָל אָפגעהאַלטען ווערען און זאָל האָבען זיין שטענדיגען זיץ-אָרט אין קאירא.

דער ירושלימער הויפּט-מופטי האָט איינגעלאדען מכמוד-פאשא'ן קיין ירושלים, כדי צו דיסקוטירען דעם פאָרשלאָג.

אין ירושלים ווייל איצט דער עקס קעניג פון העדזשאַס אלי, דער עלטסטער זוהן פון פערשטאָרבענעם קעניג הוסיין און ברודער פון קעניג פון איראַק פייזאל און פון עמיר פון עבר-הירדן אבדולאה. עקס-קעניג אלי איז איינגעלאדען געוואָרען צו בעטייליגען זיך אין מוזולמענישען קאָנגרעס. ער האָט געענטפערט, דאָס ער וועט קענען אָננעמען די איינלאדונג, אויב אין קאָנגרעס וועלען זיך בעטייליגען אנדערע מיטגלידער פון אראבישע פירשטליכע הייזער.

ירושלים. (יט"א) אין דער בעגריסונג פון דער אגודת-ישראל צום מוזולמענישען קאָנגרעס איז געווען געזאָגט, אַז עס זענען נישט ריכטיג די בעשולדיגונגען, דאָס יודען האָבען בדעה צוריקצובעקומען דעם פלאַץ, אויף וועלכען עס איז אמאָל געשטאַנען דער בית-המקדש און וואו עס געפינט זיך איצט דער אקסא-מעטשעט (אין וועלכען עס קומען פאַר די בעראַטונגען פון איצטיגען מוזולמענישען קאָנגרעס) פונקט ווי יודען האָבען נישט בדעה בכלל צו פערגוועלדיגען די הייליגע מוזולמענישע מקומות אין ארץ-ישראל. וואָס יודען ווילען, איז בלויז ערלויבען זיי אָפצוריכטען תפילות ביים כותל-מערבי, אויף וועלכען עס רוהט די שכינה און וואו עס האָבען שטענדיג אָפגעריכט תפילות די יודען זייט דעם חורבן בית-מקדש. די „אגודה" גלויבט, אַז דער קאָנגרעס וועט ברענגען שלום און וועט בייטראָגען פאַר'ן וואוילשטאַנד און גליק פון אלע איינוואוינער פון דער הייליגער שטאָט און דעם הייליגען לאַנד, וואָס גאָט האָט אויסגעוועהלט.

ירושלים. (יט"א) אלס סעקרעטאר פון דער קארעספאנדענטען-פעראייניגונג אין ארץ-ישראל האָט ה' גרשון אגראָנסקי, דער פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען-אגענטור און רעדאקטאָר פון דער איינציגער ענגלישער טאָג-צייטונג אין ירושלים „פאלעסטיין ביולעטין", בעקומען אַנ'אָפיציעלע מיטטיילונג פון דעם אָרגאַניזאַציאָנס ביוראָ פון מוזולמענישען קאָנגרעס, אַז יודישע זשורנאַליסטען אַלץ-איינס וועלכע צייטונגען זיי רעפּרעזענטירען, וועלען צום קאָנגרעס נישט צוגעלאָזען ווערען. צום קאָנגרעס מעגען קומען בלויז קריסטליכע זשורנאַליסטען.

פוילען פערלירט פיל גרויסע אינטעלעקטן

בעריהמטער פראנצויזישער געלעהרטער וועגען דער אנטיסעמיטישער העצע

לויט דער איניציאטיוו פון דער ליגע צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם איז פאָרגעקומען אין פאריז א גראַנדיעזער פראָטעסט-מיטינג געגען די אנטיסעמיטישע עקסצעסען אין פוילען. מיט א פייערדיגער רעדע איז אויף דעם דאָזיגען מיטינג אַרויסגעטרעטען דער וועלטבעריהמטער פראָפעסאָר פון מאַטעמאַטיק האַדאַמאַר.

„כ'האָב זיך אָפט געטראָפען מיט פוילישע יודען", זאָגט דער בעריהמטער געלעהרטער, „נעמראָפען זיך ביי מיין וויסענשאַפטליכער אַרבייט מיט די אַרויסגעשטויסענע סטודענטען, פאַר וועלכע עס זענען פערמאַכט אין פוילען די טירען פון די הויכשולען. איך טרעף זיך מיט זיי, איך ווייס, אַז זיי הונגערען, און אַז זיי לעכצען נאָך וויסען! איך קען אַזעלכע, וועלכע עסען איין מאָל אין צוויי טאָג, און איך בעדויער פוילען, וועלכע פערלירט מענשען מיט אַזעלכע אינטעלעקטען. אַלס פראַנצויז בין איך צופרידען. וואָס די יודען קומען צו אונז און בערייכערן אונזער לאַנד מיט זייער גייסט.

אליין בין איך שטאָלץ, וואָס איך האָב צוגענומען איינעם אַזאַ פויליש-יודישען סטודענט, וועלכער האָט געגעסען איין מאָל אין צוויי טאָג און וואָס כ'האָב איהם אַרויפגעפיהרט אויף אַ גלייכען וועג. איצט איז ער שוין פראָפעסאָר אין איינער פון די פראַנצויזישע אוניווערסיטעטען. דער פראַנצויזישער וויסענשאַפט האָט ער שוין געבראַכט פיל נוצען און עס איז פון איהם נאָך צו ערוואַרטען זעהר פיל.

נישט לאַנג האָב איך געלייענט אַנ'אַרטיקעל פון א פוילישען פראָפעסאָר. וועלכער שרייבט, אַז מען קען נישט קיין יודען. וועלכע „פערמאָגען א נידריגערען מאָראַל-געפיהל". אַזוי שרייבט דער דאָזיגער פראָפעסאָר — דערלאָזען שטודירען מעדיצין, ווייל די פעראַנטוואָרטליכקייט איז צו א גרויסע. עס פרעגט זיך, ווי קאָן אַזאַ מענש, מיט אַזעלכע באַרבאַרישע אַנשויאונגען טראָגען דעם טיטול פראָפעסאָר, זיין פראָפעסאָר און טראָגען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם נאָמען פראָפעסאָר.

עס וועט מיך קיינער נישט איבערצייגען, אַז די אַלע יודען, וועלכע זענען דורכ'ן פוילישען „נומרוס קלאַוזוס" אַוועקגעשטויסען געוואָרען פון וויסען און געקומען צו אונז זיך לערנען, אַז דאָס זענען מענשען מיט א נידריגערען מאָראַל-געפיהל! ניין!

עס איז דאָך א שרעקליכער קריזיס, פאַרוואָס זשע שטויסט פוילען אַרויס אַזעלכע קרעפטען?

זיך אַזאַ האַנדלונג קאָמפּראָמיטירט פוילען נישט נאָר איהר אייגענעם נאָמען, נאָר שטערט אויך איהרע אייגענע אינטערעסען."

אויף דעם דאָזיגען מיטינג איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע, וואָס פּראָטעסטירט געגען די אנטיסעמיטישע עקסצעסען אין פוילען.

גורל פון פוילישע מענער פון אמעריקאנער בירגערינס

ענטפער פון אמעריקאנער אינערן-מיניסטעריום אויף דער אינטערווענץ פונ'ם פערבאנד פון פוילישע יודען אין אמעריקא

וואשינגטאָן, (י. ט. א.) דער פערבאַנד פון פוילישע יודען אין אמעריקא האָט זיך געווענדעט מיט א מעמאָריאַל צום מיניסטער סטימסאָן וועגען גורל פון די פיל פוילישע מענער, וואָס קענען נישט קומען צו זייערע אמעריקאַנער פרויען אין די פעראייניגטע שטאַטען. אין מעמאָריאַל ווערט אָנגעוויזען, אַז פיל מענער אין פוילען האָבען זיך געענצליך רואינירט, ווייל ערוואַרטענדיג דאָס אָפּפאָהרען צו זייערע פרויען אין אמעריקא האָבען זיי ליקווידירט אַלע זייערע געשעפטען אין פוילען.

אויף דעם דאָזיגען מעמאָריאַל האָט צוגעשיקט אַנ'אויספיהרליכען ענטפער דער לייטער פון דער וויזע-אָבטיילונג אין אינערן-מיניסטעריום א. דזשיי האדזשדאָן אויסדריקענדיג זיין מיטלייד די פוילישע מענער פון די אמעריקאַנער בירגערינס צוליב זייער שווערער לאַגע, ווייזט אָבער ה' האדזשדאָן, אַז דער אמעריקאַנער גענעראַל קאָנסולאַט אין וואַרשאַ קען בלויז רעגיסטרירען דעם חתונה-אַקט ער קען אָבער נישט גאַראַנטירען, ווען דער מאַן וועט בעקומען די אמעריקאַנער וויזע. עס מוז אָבער אַריינגעטראָגען ווערען א פאָרמעלע ביטע וועגען צושטעלען די וויזע און די קאָנסולאַט בעאַמטע מוזען צו ערשט פערזענליך אויספרעגען דעם פעטענט און זאָרגפעלטיג אויספאָרשען די ערקלערונגען, איידער עס וועט ענטשיידען ווערען וועגען אַריינלאָזען אָדער נישט אַריינלאָזען אין די פעראייניגטע שטאַטען.

הום דער דעפּאַרטאַמענט סימפּאַטיזירט מיט די, וועגען וועלכע איהר דערמאָהנט — שרייבט ה' האדזשדאָן, וועלכע האָבען געליטען שאָדען, פערקויפענדיג זייער האָב און גוטס אין דער ערוואַרטונג פון דער וויזע, איז אָבער נישט פערשטענדליך, ווי אַזוי קען אַנ'אויסלענדער פאָראויס בעשטימען, אַז ער וועט זיכער בעקומען אַ וויזע, איידער זיין ביטע איז בעטראַכט געוואָרען. דער חתונה-אַקט מיט אַנ'אמעריקאַנער בירגערין בעפרייט נישט דעם אויסלענדער פון דער בינדענדער קראַפט פון די עמיגראַציע-געזעצען און בעשטימונגען, וועלכע מוזען אָפּגעהיט ווערען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דאַרף פעסטגעשטעלט ווערען — שרייבט צום סוף ה' האדזשדאָן — אַז די בראַטאַקאָלען, וועלכע זענען אין בעזיץ פון דעפּאַרטאַמענט בעווייזען, דאָס דער גענעראַל-קאָנסולאַט אין וואַרשאַ האָט איבערגעשיקט צו די צוקינפטיגע עמיגראַנטען קאָמוניקאַטען מיט אינפאָרמאַציעס וועגען די איצטיגע נישט נאָרמאַלע בעדינגונגען אין די פעראייניגטע שטאַטען און וועגען די שווערינקייטען, אויף וועלכע די אויסלענדער וועלען וואָהרשיינליך אַנטרעפען, אַלס פועל יוצא פון די דאָזיגע בעדינגונגען ביי שאַפען פאַר זיי די איינרייזע-וויזע אין די פעראייניגטע שטאַטען אויפ'ן יסוד פון די עקזיסטירענדע אימיגראַציע-געזעצען".

דער נייער איטאליענישער קרייסער „פאלא"

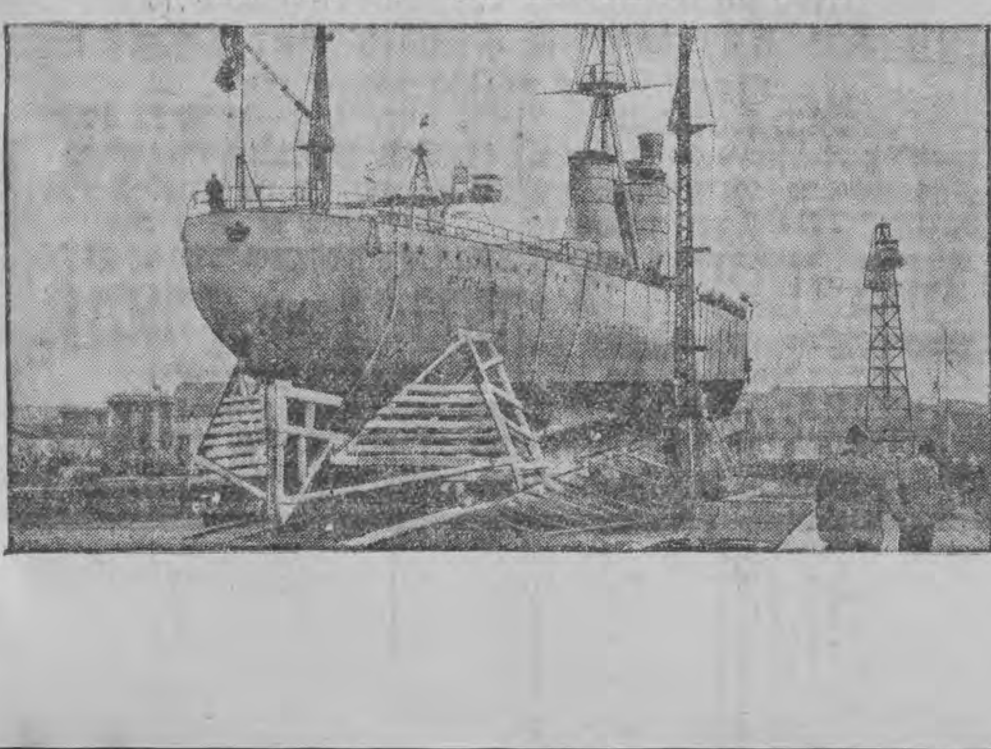

א געשפרעך מיט גאנדי

שפעט אין אווענד האט דער פיהרער פון די אינדוסען גאנדי ג'ויפגענומען א קליינע גרופע זשורנאליסטען, אין דער וואוינונג, וואו ער האט זיך אפגעשטעלט אין פאריז, אויף בולוואר מאנפארנאס.

גאנדי איז געווען זעהר פערמאטערט. דעמזעלבען טאג, 5 בעגינען האט ער נאך שפאצירט איבער די ארימע קווארטאלען פון איסט־ענד אין לאנדאן און שפעטער דורכגעמאכט די רייזע פון לאנדאן קיין פאריז, וואו ער האט באלד נאך זיין אנקומען, ארום 4 נאכמיטאג, אויפגענומען פיל דעלעגאציעס און איינצעלנע פערזאנען, אלטע פריינד זיינע אין פאריז.

אויך ווען גאנדי איז צוריקגעקומען פון רעפעראט אין מאזשיק סיטי", ארום 11 אין אווענד, אין דער קליינער, נידריגער וואוינונג אויף בולוואר מאנפארנאס, האבען איהם שוין דארט אבגעווארט פיל אנגעזעהענע פאריזער פערזענליכקייטען. אין א קליין צימער'ל, אין דער וואוינונג האט זיך פערזאמעלט א גרופע זשורנאליסטען.

גאנדי איז אריינגעקומען א פערמאטערטער, אך זיין בעקאנטען טראכט, איינגעהילט אין א ווייסען קורצען טוך. ביי דער האנד האט איהם געפיהרט זיין סעקרעטארין מיס סלייד, אויך אנגעטון אין ווייסען.

גאנדי האט זיך אוועקגעזעצט אויף א מאטעל, פשוט, ווי א אייראפעער, פערבויגען דעם קאפ אין א זייט, און די גאנצע צייט ווי אין א פיבער, געוואָרפען מיט די לאנגע, דינע פינגער.

נישט קוקענדיג אויף דער גרופע זשורנאליסטען אבוועזענדיג איינגאנצען אין א זייט זיין בעהאלטענעם, שארפען בליק — האט ער געבעטען זיך שטעלען פראגען.

די פראגען זענען געווען וועגען בעקאנטע ענינים: וועגען דער „ראונד טייבעל־קאנפערענץ אין לאנדאן, וועגען די אורזאכען, וואס האבען דערפיהרט צום דורכפאל פון דער קאנפערענץ, וועגען גאנדיס ווייטערדיגע פלענער, וועגען דעם ענטפער, וואס אינדיען וועט געבען און אזוי ווייטער.

גאנדי האט אויף די אלע פראגען געגעבען קורצע אבגעהאקטע ענטפערים:

ער האט אין לאנדאן זיך בעגעגענט מיט פיל איינפלוסרייכע פאליטיקער און זיך געשטעלט מיט זיי אין א נאהענטען קאנטאקט. ער גלויבט צו האבען ארויסגערופען מיט זיין בעזוך אין לאנדאן א אינטערעס פאר דער בעפרייאונג פון אינדיען. ער רעכענט, אז זיין בעזוך און זיין ארבייט אין לאנדאן וועט ברענגען נוצען דער זאך, פאר וועלכער ער קעמפט און וועט ווייטער קעמפען. דער דורכפאל פון דער קאנפערענץ מיט דער רעגירונג, בעדייט כלל נישט, אז די ענגלישע עפענטליכע מיינונג פיהלט נישט מיט, מיט דעם קאמף פון די אינדוסען. ער, גאנדי, פאהרט איצט צוריק אהיים און וועט דארט ווייטער פיהרען דעם קאמף. דער ציל פון זיין קאמף בלייבט דערועלבער: אויסקעמפען די אומאבהענגיגקייט פון אינדיען, און וואס זאל זיך קלארער אויסדריקען די אומאבהענגיגקייט? אז אינדיען זאל האבען די קאנטראל איבער דער ארמעע און איבער די פינאנצען. דעם דאזיגען קאמף פאר דעם אומאבהענגיגקייט וועט גאנדי ווייטער פיהרען, און אויב מען וועט דארפען, וועט ער נאך פופציג מאל פאהרען קיין לאנדאן און צוריק...

געבענדיג זיינע ענטפערס, האט גאנדי זיך געהאלטען גאנץ פריי מיט דער פערזאמעלטער גרופע זשורנאליסטען, ארייגעווארפען גלייכווערטלעך, חכמות און אפט זיך קונציג אויסגעדרעהט פון א שווערער פראגע.

די אלגעמיינע פראגען וועגען ענגלאנד און אינדיען זענען געווען אויסגעשעפט, און מיר האבען געוואלט אריבערגעהען צו ספעציפישע אנגעלעגענהייטען. איינער פון די זשורנאליסטען האט געפרעגט דעם מאהאטמא וועגען זיין בעציהונג צו די ארמענער, א אנדערער האט איהם געפרובט „אינטערפעלירען" וועגען די מוסולמענער אין אינדיען. מיר, פון [illegible] ער זייט, האבען דעם מאהאטמא איבערגעגעבען א פראגע וועגען זיין בעציהונג צו יודען און צו אייניגע יודישע פראבלעמען.

אבער דא האט דער מאהאטמא אויף די אלע „ספעציפישע פראגען" זיך שטארק צוהוסט און צו די פערזאמעלטע זשורנאליסטען א זאג געטון: גוט נייט! (א גוטע נאכט!)

דער אינטערוויאו איז געווען געענדיגט מיט דעם געזעגענישען בעפעהל אדער בעפעהלערישער געזעגנונג פון מאהאטמא.

עס איז שוין טאקע געווען שפעט אין דער נאכט, פאר דעם מאהאטמא אוודאי: ארום האלב 12, אבער פארוואס האט ער אונז א ווארף געטון די געזעגנונג פונקט, ווען מען האט געהאט פערענדיגט מיט דעם ענין־אינדיען און מיר זענען אריבערגעגאנגען צו א פאר „ספעציפישע פראגען"? א שאד, און אפשר וואלטען איהם טאקע אט די פראגען גאר בעזונדערס פערמאטערט...

א. אלפערין.

דאס יודישע לעבען אין בירגאשטש

איצט נאכדעם, ווי די כוליגאנישע שטיק פון דער ענדעקישער שטודירענדיגער יוגענט האבען ענדלעך אויפגעהערט, קאנען מיר מיט צופרידענהייט פעסטשטעלען, אז אין פערגלייך מיט אנדערע שטעט און שטעטלעך, האט נאך דער יודישער ישוב אין בידגאשטש, די פעסטונג פון אנטיסעמיטיזם אין לאנד האלבוועגען גוט אפגעשיגטען.

אויב מ'רעט וועגען א יודישען ישוב אין בידגאשטש, אדער בכלל אויף פאמארושע און אין פויזנער אומגעגענד קומען הויפטזעכליך אין בעטראכט די צוגערייזטע פון קויאווע, קאלישער קאנט, לאדז, ווארשע און כמעט פון אלע עקען פון דער מדינה.

וואס שייך דער עקאנאמישער סטרוקטור פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג, פערנעהמט מסחר און הויזירעריי דאס ערשטע ארט. דער יודישער עלעמענט איז גאר אנזעהעוודיג פערטרעטען אין האנדעל מיט מאנופאקטור, קאנפעקציע, טריקאטאזש און קליין גאלאנטעריע. פערהאן דא אויך א שפאר ביסעל יודישע בעלי מלאכות, א געוויסע טייל זענען ווייטער בעשעפטיגט אלס אנגעשטעלטע, אדער ארבייטער.

אמת, דער אלגעמיינער הערשענדער קריזיס גיט זיך אויך דא, בפרט דער יודישער בעפעלקערונג שארף צו פיהלען, פונדעסטוועגען לאזט זיך נאך דערוויילע די בידע ווי ס'איז שטופען.

דאס גאנצע געזעלשאפטליכע לעבען פון יודישען ישוב אין בידגאשטש קאנצענטרירט זיך ארום יוגענטליכען קולטור־פעראיין. די אלגעמיינע אפאטיע האט זיך אבער אויך אפגערופען פאטאל אויף דער טעטיגקייט פון דער דאזיגער איינציגער אין שטאט און אומגעגענד יודישע אזוי פאפולערע יונגע קולטור אינסטיטוציע אזוי, אז זי האט זיך שוין געהאלטען גאר נאהענט ביים פערמאכען.

די היגע אסימילאטארען האבען שוין אויסגעקוקט די מינוט, אז דער טעמפעל פון זשארגאן און זשארגאניזם זאל אויסהויכען זיין נשמה, לייידער האט מען זיך אויך אין די קרייזען פון דער בידגאשטשער יודישער ארבייטערשאפט בעצויגען גלייכגילטיג צום גורל פון קולטור־פעראיין.

א דאנק דער ענערגישער ארבייט פון אייניגע פערזאנען איז לעצטענס ארייגעבראכט געווארען אין דער דערמאנטער אינסטיטוציע א געוויסע אויפלעבונג. ס'זענען ארגאניזירט געווארען עטליכע סעקציעס, צווישען וועלכע די רירעוודיגסטע איז די דראמאטישע.

מיט וואס פאר א ברען די דראמאטישע סעקציע האט זיך גענומען צו דער ארבייט, בעווייזט דער אומשטאנד, וואס גראד אין די הייסטע טעג פון דער יודענפרעסערישער העצע האט זי אין איינעם פון די פרעכטיגסטע און גרעסטע היגע זאלען אויפגעפיהרט שלום עליכמס „צוויית און צושפרייט".

טראץ אלע דראהונגען און וואקלענישען, איז די פארשטעלונג, א דאנק דעם אויסגעצייכענטען אנסאמבל, (ארענבוך און פרוי, שיקע ליסטאפאד, בורשטין, מאראקא, איש, שווארץ, מינדלאק, פריידליין איש, לאנדסמאן י. און ב. פאנטעל) אדורך מיט א גלענצענדען ערפאלג.

ביי איין געלעגענהייט ווענדען מיר זיך שוין צו דער צענטראלע איינריכטונג פון יוו"א ליטעראטען פעראיין, ד"ר ווייכערט'ס סטודיא און צו די יודישע פערלאגען מיט א הייסע בקשה, אז זיי זאלען שטעלען זיך אין פערבינדונג מיט'ן היגען קולטור־פעראיין און שענקען דעם יודישען ישוב אין בידגאשטש מעהר אויפמערקזאמקייט.

אברהם מאראקא.

פאר גאנדי'ס אפפאהרען קיין אינדיען

מאהאטמא גאנדי פלאנצט א שלום־בוים אין לאנדאן

א מייסטער פון רייניגען גאסען

גוסטאוו אדאלפס איז איינגעלאדען געווארען דורך די סאוויעטען, ער זאל דורכפיהרען די רייניגונג פון די גאסען אין מאסקווע. לעניגראד און אין א ריי אנדערע גרויסע שטעט.

קורצליך:
יודן גאלדער
— אין —
„CAPITOL"

צווישען יודען און יודעלעך

(פון א רייזע איבער עלזאס־לאטרינגען)

עס איז אן אינטערעסאנטער ווינקעל פון אייראפע — עלזאס־לאטריגגען!

דאס איז עס אלזא די אלטע פראווינץ, וואס דייטשלאנד האט צוגענומען ביי פראנקרייך נאך דער מלחמה פון 70־1871 און וואס קיין פראנצויזיש קינד האט דאס קיינמאל נישט געקאנט פערגעסען. ביז 1918 איז דאס געווען דייטש און היינט ווידער פראנצויזיש. דייטשען אליין זאגען, אז די פראנצויזען פיהרען דא איצט א פאליטיק פון געוואלדזאמער אסימילאציע, עס האט נישט קיין זין דאס הייסט: עס וואלט נישט געהאט קיין זין, די פראנצויזישע שפראך האט סיי־ווי־סיי א שטארקע צוציהונגס־קראפט. און ווער עס וויל קאן זיך רופען דייטש. איך געה ארום מיט א פריינד — רעדט ער מיט אלע בעאמטע אויף דער פאסט, אויף דער באהן דייטש. און מען ענטפערט איהם אויף דייטש.

פאר מיר איז שטענדיג אינטערעסאנט צוצוקוקען זיך, ווי אזוי עס לעבט זיך איין א יודישע גרופע צווישען צוויי פעלקער מיט אויסגעשפראכענע אלטע קולטורען. אמאל האב איך דאס געזעהען אין מזרח־קאנאדע, אין קוויבעק, מאנטערעאל און טאראנטא. יודען זענען דא אויך אריינגעפאלען צווישען צוויי פעלקער: פראנצויזען און ענגלענדער. ווי איינגעקלעמט צווישען צוויי בערג. די פראנצויזען זענען דארט פערביסענע קאטאליקען. די ענגלענדער קאלטע פראטעסטאנטען. און צווישען זיי יודען פון רומעניען און פון פוילען. עס האט זיך געשאפען א יודיש לעבען מיט אן אייגענעם כאראקטער. א גוטע, א ווארימע, א געטרייע, א ליבע יודישע וועלט, אבער גייסטיג נישט זעהר פראדוקטיוו. נישט געשאפען קיין אייגענעם סטיל. אפילו סינאגאגעס האט מען איבערגעבויט פון אפגעקויפטע קאטוילישע קירכען.

דא, אין עלזאס־לאטרינגען, איז די לאגע אן אנדערע. דא זענען געווען אלטע, אלטע יודישע ישובים. שטראסבורג און נ.עץ, מילהויזען און קאלמאר האבען געהאט יודען מיט גרויסע נעמען. אין מעץ זענען געווען בעריהמטע ישיבות. רש"י האט געלערנט א צייט אין מעץ. די דעלעגאציע פון יודען, וואס האבען זיך פארגעשטעלט פאר דעם קאנווענט פון דער גרויסער פראנצויזישער רעוואלוציע מיט אן אדרעס וועגען יודישע בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג און האט פאקטיש געפיהרט צו דעם היסטארישען בעשלוס פון דער יודישער גלייכבערעכטיגונג, איז געקומען פון קאלמאר. אזעלכע היסטארישע זכרונות זענען דא פערהאן אויף יעדען שריט און טריט. אבער פאר די לעצטע 25 יאהר, גאנץ בעזונדערס אבער נאך דער וועלט־מלחמה, זענען אהער אנגעקומען פיל פוילישע יודען. פאר די איינגעוואנדערטע יודען איז גאנץ גלייך געווען צי מען האט צו טון מיט דייטשען אדער פראנצויזען — פרנסה איז דער עיקר. שפעטער וועט מען זעהן. וואס מיר געשיכטע, ווען מיר געשיכטע לאזט אונז אפעטעמען נאך דער אלטער היים. לאזט אונז דערפיהלען זיך ווי מענשען. און מען איז אוועק שאפען זיך פרנסה...

• • •

מעץ איז א מין רעזידענץ פון גאליציאנער יודען. וואו איהר שטעהט און וואו איהר געהט זעהט איהר זיי דא. פיפיגע מענשען. חסידיש בלוט פליסט אין זייערע אדערען. אין דער קאפע ענטקעגען דעם באהנהויף, וואו איך געה אריין טרינקען א גלעזעלע קאפע, הער איך יעדען מארגען א געשריי, קולות פון א כאפטע יודען. פראנצויזען און דייטשען, די קעלנערס און סתם זייטיגע מענשען קוקען זיך צו צו זיי. אבער זיי פייפען אויף אלעמען. זיי פאהרען ארויס באלד מיט דער באהן איבער די ארומיגע שטעטלעך. זיי האבען זיך איצט אדורכצושמועסען. מען האט נישט פאר זיך, נישט דעם דייטש, נישט דעם פאלאק. מען האט צו טון מיט דעם פראנצויז. נאטירליך, איז דאך דער פראנצויז אין זייערע אויגען דער „יאלד". זיי זענען די וועלט־מענשען, ער — דער יאלד.

איך פרעג זיך נאך ביי מיינע בעקאנטע וועגען דעם סארט יודען. קוקען זיי מיך אן מיט פערוואונדערטע אויגען: דאס זענען דאך — פעקעלמאכערס!

אט אזוי לעבט מען און מען בלייבט אומווירסענדיגער מענש. איך האב קיינמאל נישט געהערט וועגען אזעלכע יודען. דאס זענען יודעלעך, וועלכע מאכען פעקלעך מיט סחורה, קומען אריין אין די דערפער און פערקויפען דא די פויערים און ארבייטער מציאות. דערצעהלען מעשיות וועגען באנקראטען און שרעקליכע פערלוסטען. מען פערקויפט די סחורה מיט א הונדערט פראצענט טייערער, ווי זי קאסט (א.ויפ'ן מארק, מען גיט אונטערצושרייבען וועקסלען און מען פאהרט זיך אהיים מיט דער איינצאהלונג. וואס פון דעם סארט געשעפטען ווערט שפעטער, קאן מען פערשטעהען ווען מען ווייסט, אז א סך פון זיי זיצען אין געפענגעניש, א סך זענען ארויסגעשיקט.

א זיידענער יוד, א קרן־קימת־יוד מיט א ביי־טעלע פאר די גראשענס, וואס ער האט זיך ממש אריינגעגנייהט אין פלייש אריין, זאגט מיר, אז מען פערמאגט סך הכל עטליכע צעהנדליג אזעלכע פעקעלמאכערס. אבער אן אפיציעלע מעצער פערזענליכקייט, א גרויסער יודען־פריינד, דערצעהלט מיר, אז נאר דאס יאהר זענען אין דער שטאט צוגעקומען א פינף הונדערט אזעלכע גאליציאנער פעקעלמאכערס, און ס'איז אן אומגליק, וואס מען ווייסט גארנישט ווי פטור צו ווערען פון זיי, מאסענווייז זיי ארויסשיקען וויל מען נישט — ס'וועט זיך אנהויבען א טומעל. און ליידען קאן מען דאך אויך נישט....

וואס פאר א שטעלונג עס פערנעהמען דא יודען בכלל, קאנט איהר זעהן דערפון, דאס דער פרעזידענט פונ'ם געריכטס־טריבונאל — ה' וויל — איז א יוד, און דער עלטסטער אויספארשונגס־ריכטער — ה' לעוו — איז אויך א יוד. דער לעצטער האט געדינט ביי די דייטשען אין דער מלחמה, געבליבען א לענגערע צייט אין בארנאוויטשי און געהאט אויף זיך א שווערען פראצעס מיט פעסטונג דערפאר, וואס ער האט געוואלט פערטיידיגען יודישע אינטערעסען.

עס זענען דא יודישע ארבייטער אויף די ארומיגע פאבריקען. פערהאן א קליינע יודישע אינטעליגענץ, וועלכע קאן דא וואקסען. קיין קהלה פון מזרח־אייראפעאישע יודען איז נאך נישטא. קיין ביבליאטעק נאך אויך נישטא. אבער עס איז אלץ אויפ'ן וועג. עס וואקסט און עס בויט זיך א ביי יודיש לעבען. עס איז שווער צו זאגען צי דא לעבען היינט פינף אדער זיבען טויזענד יודישע נפשות. אבער עס פיהלט זיך דער אטעם פון א ישוב. עס פעהלט נאך די שטארקע האנד, אבער פון זיך אליין קומט פאר א מערקווירדיג שטארקע יודישע קאנצענטראציע.

וולאדימיר גראסמאן.

דער קאמף צווישען יודען און גריכען

וואס איז אמת'ן חנוכה?

(פון היסטארישע קוועלען)

פון מ. עדעלבוים

וואס איז חנוכה? א אלטע קשיה. שוין אין דער צייט פון דעם תלמוד האט מען די קשיה געפרעגט און מען האט אויף איהר א ענטפער געגעבען. די תשובה, צו וועלכע איך וועל זיך נאך אומקעהרען לויטעט ווי פאלגט: „שנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים...“ — ווען די יונים, די גריכען זענען אריין אין בית־המקדש האבען זיי מטמא געווען אלע קריגעלעך מיט אייל. איז נישט געווען מיט וואס אנצוצינדען די מנורה. האט מען געזוכט און געפונען א קליין קריגעלע מיט אייל, וואס איז געווען פערחתמ'עט מיט דער חתימה פון כהן־גדול און מען האט עס בענוצט. איז אבער געווען ווייניג אין דעם קריגעלע, נאר געווען גענוג אויף איין טאג, איז געשעהען א נס און עס האט געברענט גאנצע 8 טעג.

אט די תשובה איז געגעבען געווארען פון די חכמי התלמוד. אבער זי איז אין איין פאל נישט די איינציגע. ווייל די געשיכטע פון דעם קאמף פון גרויסען יום־טוב חנוכה, איז א גאנץ אנדערע. זי איז בעצייכענט אין דער קליינער פול זאגענדער היסטארישער תפילה פון „בימי מתתיהו בן יוחנן הכהן גדול“. און פיל מעהר האט מען פון איהר דערצעהלט אין ספר „החשמונאים“, ביי אונזער ערשטען היסטאריקער יוספוס פלאוויוס און אין אנדערע קוועלען. עס איז אלזא נישט גענוג צו ענטפערען אויף דער פראגע מיט דעם נס פון דעם קריגעלע בוימעל.

אונזער פראגע וואס איז חנוכה, איז אייגענטליך נישט די זעלבע ווי אין תלמוד, וואס הייסט „מאי חנוכה“. זיי זענען באמת צוויי בעזונדערע פראגען. וועהרענד אונזער פראגע וויל בעלייכטען די געשיכטליכע זייט און די סיבות פון דעם נאציאנאלען יום־טוב. וועהרענד דער תלמוד איז אויסען עפעס אנדערש. זיין פראגע איז, וואס איז דער מיין פון חנוכה? וואס האבען מיר דערפון צו לערנען?

פיל היסטאריקער, דערונטער אויך די וועלכע ווילען נישט געבען דעם רעליגיעזען עלעמענט פון דעם יום־טוב די איבער־מאכט און ווילען איהם בעצייכענען אלס א נאציאנאלען וואונדער — נעמליך: א פאלק ווערט דערהויבען צו א גרויסע און שטארקע מאכט — אט די היסטאריקער זענען אויך אין דער זעלבער מיינונג ווי די רעליגיעזע היסטאריקער, אז דער הויפט שלאכט, דער שווער פונקט פון דעם קאמף איז געווען די רעליגיע. עס איז נעמליך געגאנגען דערין ווער זאל זיגען, דער העלעניזם צי דאס יודענטום? אבער צי דאס איז געווען דאס איינציגע, און קיין אנדערע סבות זענען דארטען נישט געווען? אט וועגען דעם איז נישט קיין זיכערהייט.

לעצטע היסטארישע פארשונגען האבען געגעבען גאנץ נייע און זעהר איבערראשענדע רעזולטאטען און דאס איז געקומען דורך צוברעכען דעם יסוד, אויף וועלכע די פריהערדיגע השערות און טעזיסען זענען געבויט געווארען.

ווער איז געווען שולדיג אין דער רעפארמע, פון וועלען איינפיהרען דעם העלעניזם אין ארץ ישראל? און וואס זענען געווען די סבות פון דער רעפארמע? עס איז קלאר, אז דער העלעניזמוס איז נישט געווען דער רעזולטאט פון אנטיוכוס אפיפאנס („דער ערשיינענדער גאט“,) אדער ווי די יודען און אנדערע האבען איהם גערופען עפימאנס (דער משוגענער). דער העלעניזם איז געווען א לאגישער פועל יוצא פון אונזער אבהענגיגקייט פון דער אדער יענער גריכישער מאכט. זאלען מיר נישט פערגעסען, אז שוין אין דער אנדערע העלפט פון 3־טען יאהרהונדערט פון פאר דער איצטיגער צייטרעכענונג, אונטער תלמי דעם צווייטען, איז געשאפען געווארען די בעריהמטע איבערזעצונג פון דעם תנ״ך, דער תרגום־השבעים, אדער ווי עס הייסט מיט דעם גריכישען נאמען סעפטו־אגינטא. דער תנ״ך איז אלזא איבערזעצט געווארען אין גריכיש. עס פערשטעהט זיך, אז די גריכישע איבערזעצונג האט געהאט נישט נאר א ווירקונג אויף דער אויסערער וועלט, נאר אויך אויף דער יודישער וועלט. יודען האבען געלערנט דורך דעם גריכיש. נישט אומזיסט האבען ונזערע חכמים אין ירושלים געוויינט און זענען געווען געגען דער איבערזעצונג. אין דער זעלבער צייט זענען געשאפען געווארען אנדערע ווערק, די אפאקריפען, אלץ אין גריכיש. אמת, די קעניגע פון די תלמי'ער דינאסטיע לאזען די יודען אין יהודה און אויך אין מצרים, לעבען לויט זייערע פארשריפטען און געזעצען. אבער די השפעה פון גריכיש וואקסט אין יודענטום, דאס לאנד יהודה ווערט בעאיינפלוסט אי דורך איהרע זיהן וועלכע געפינען זיך אין דעם גריכישען עגיפטען, וועלכע האבען זיך איינגעארדענט דארטען און זענען רייך, און רעדען גריכיש, אי דורך די איבערזעצונגען. יהודה מוז קומען אין פאליטישע פערבינדונגען מיט דעם קעניגליכען הויף און זיין רעפרעזענטאנט, און מען מוז מיט זיי רעדען גריכיש. דאן קאמערציעל — יהודה ווע־ט אן דאנק די גריכישע קאלאניעס ארומגענומען מיט א קייס פון גריכישען קולטור, מען קומט נאהן בעריהרונג מיט די גריכען. די רייכע יודען זוכען דורך אסימילאציע צו ווערען שתדלנים פון פאלק פון איין זייט און די פערטרעטער איבער־הויפט וועגען פינאנציעלע ענינים צו דעם קעניגליכען הויף.

ווי מיר זעהען אלזא איז דער העלעניזם נישט געווען קיין נייע ערשיינונג. ער איז געווען א סך פריהער, ווי אנטיוכוס איז געקומען צו דער מאכט.

דער נאהענטער מזרח איז צו יענער צייט נישט געווען רוהיג. די יורשים פון אלעקסאנדער דעם גרויסען האבען נאך אלץ צווישען זיך געקעמפט, איבער־הויפט דאס הויז פון תלמי און דאס הויז פון סיליקוס. די ערשטע האבען רעגירט אין עגיפטען און די ראנד לענדער און די צווייטע אין מעסאפאטאמיען און סיריען. פאלעסטינא איז געווען, ווי שוין געזאגט, א טייל פון דער עגיפטישער דינאסטיע.

אין יאהר 202 פאר דער איצטיגער צייט רעכענונג איז געקומען דער דעצידירענדער מאמענט. אנטיוכוס דער דריטער און גרויסער, האט בעזיגט דעם גריכישען קעניג פון עגיפטען און די פרוכט פון דעם נצחון איז געווען יהודה, וואס איז געווארען א טייל פון די לענדער וואס בעלאנגען צו דער סירישער דינאסטיע פון סיליקוס.

די ענדערונג האט אריינגעבראכט נישט קיין קליינע צעדודרונג אין יהודה. מיט וועמען זאל יהודה האלטען? דאס הייסט, אייגענטליך איז איצט קיין ברירה נישטא. אבער מיט וועמען זענען געווען די סימפאטיעס? די ברייטע מאסע, וואס איז בעשטאנען פון פויערים — זיי האט מעגליך גארנישט אינטערעסירט. אפשר איז פאר זיי געווען אלץ איינס. זיי האבען געקוקט אי אויף די עגיפטישע אי אויף די סירישע ווי אויף שונאים, וועלכע האבען ביי זיי צוגענומען די מאכט, כאטש קיין זעלבסטשטענדיגע מלוכה האבען זיי דאך נישט געהאט, ווייל זיי זענען געווען א טייל פון פערסיען, ווען זיי האבען געדינט לאיאל. און אפשר איז זיי דער גאנצער קאמף נישט אנגעגאנגען, אבי מען זאל זיי לאזען רוהיג אויסלעבען זיך אויף זייער ערד, די פראגע האט דאן נאר געקענט זיין וועגען די איינוואוינער פון די שטעט, איבער־הויפט פון ירושלים. און עס איז קיין ספק נישט, אז עס זענען געווען צוויי געטיילטע לאגערען. א טייל וואס איז נוטה צום עגיפטישען הויז און א טייל צום סירישען הויז. עס איז מעהר ווי זיכער אז די מעהרהייט איז געווען מיט די ערשטע מיט די עגיפטער.

די פיהרער פון דעם סירישען צד זענען געווען די „בני טוביה“, א זעהר רייכע משפחה. איינער פון איהר משפחה יוסף בן טוביה איז געווען א איינמאהנער פון דעם שטייער פאר די קעניגען פון דער עגיפטישער דינאסטיע. עס איז פערשטענדליך, אז אזא רייכע משפחה האט זיך נישט געקענט אונטערגעבען נאך דעם דורכפאל פון דער עגיפטישער דינאסטיע אין דער מלחמה מיט אנטיוכוס דעם דריטען. פערקעהרט, זי האט געזוכט צו קריגען די זעלבע רעכט ביי דעם סירישען הויף. דער שליסעל צו דער מאכט איז געווען דאס בית המקדש, וואס איז נישט נאר געווען דער רעליגיעזער צענטער, נאר עס איז אויך געווען דער פאלקס אוצר. עס זענען דארטען תמיד געווען גרויסע אוצרות. אויסער דעם פלעגען דארטען ליגען פריוואטע אוצרות, ווייל דער בית המקדש איז געווען דאס זיכערסטע ארט. די משפחה בני טוביה האט, אלזא, בעזעצט מיט איהרע מענשען די אמטען פון דער כהונה. אט די משפחה האט זיך איצט געשטעלט אין דער שפיץ פון די סיריער.

אין דער צווישענצייט האט זיך צופלאקערט א קאמף צווישען א געוויסען כהן שמעון, דער ראש פון בית המקדש און דעם כהן גדול חוניו דער דריטער, איבער דער מאכט. דער קאמף איז געווען א שווערער, חוניו פאהרט צום קעניג סיליקוס דער פערטער בעטען זיין הילף, אבער דער שטארבט גראד דעמאלט און זיין ברודער אנטיוכוס אפיפאנס (164־175) ווערט מלך.

(ווייטער מארגען)

העלד פון סענסאציאנעלען מארד־פראצעס

ערנסט רייגס, וועלכער האט אויף א גרויזאמען אופן ערמארדעט דעם בערלינער געלד־בריפטרעגער שוואן.

דייטשער פראפאגאנדע־פלאקאט

פאדערט אויף צו קויפען בלויז דייטשע סחורות

מאשין־לעכער
ווערן אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

יצחק יאנאסאוויטש.

זי זאל זיך נאר נישט פערראטען...

(הומארעסקע)

אנ'אמת איז, אז מוזיק האט זי זעהר ליב געהאט און נישט אזוי ווייט מוזיק, ווי מוזיקער. באכמעהר האט זי ליב געהאט די גרויסע וועלט־בעריהמטע מוזיקער, ווירטואזען, פידעל־שפילער, אדער פיאניסטען, וואס זענען געקומען צופאהרען און פערפאהרען צו דעם האטעל ווי זי איז געווען שוין כמה יאהרען קעלנערין. אט אז עס פלעגט קומען צופאהרען אזא מין גאסט, וואס אויפדערנאכט פלעגט ער אויפטרעטען פאר אנ'עולם מענשען אין פראק מיט די ווייסע שטייפע מאנדזשעטען, אז עס פלעגט פערפאהרען אזא מין גאסט, פלעגט זי ווערען גאר אויפגעלעגטער, פלעגט אלעמאל לויפענדיג דורך דעם קארידאר כאפען א בליק אויף דעם וואנדשפיגעל און דערביי פעריכטען דא די פריזור, צי סתם אזוי דאס קליידעל א ציה געבען אט אין דער זייט, אדער און יענער זייט, דעמאלט פלעגט איהר פנים שמייכלענדיג ממש שטראהלען.

ווער שמועסט נאך, אז דער דאזיגער גאסט (דער פידעל־ווירטואז אדער פיאניסט) איז געווען א יונגער און דערצו א שעהנער מיט קרעפטיג געבויטע פלייצעס און העבד, וואס וואלטען אפילו צו האלץ־האקען מסוגל געווען, דעמאלט איז זי גאר פון דער הויט ארויסגעקראכען, בעדינענדיג דעם גאסט. ס'האט שוין יענער געמוזט זיין א גראביאן, אדער אט אזוי סתם אנ'אפגעלאזענער חיה, אז ער זאל זי נישט בעמערקען און נישט צו איהר פריינדליך אביסעלע פילבעדייטיג שמייכלען. און ס'פלעגט זיך טרעפען, אז פון אזא שמייכעל האט זיך איהר דער קאפ אזוי פערדרעהט, אזוי ווי נאך א גלעזעלע וויין. זי איז אזוי צוטומעלט געווארען, אז די צוטומלעניש פלעגט זי אזש פערפיהרען אין דער סאמע שטוב, ווי דער ליבליכער גאסט האט געוואוינט און מסתמה אויך פאר גרויס צוטומעלטקייט איז זי דארט פערבליבען פיל לענגער, וויפיל מ'האט בעדארפט....

קיין וואונדער נישט, זי האט אויף אנ'אמת ליב געהאט מוזיק און מוזיקער.

האט זיך גראד לעצטענס געטראפען, אז ס'איז צו זיי פערפאהרען א גאסט פון די אמת'ע, א פיאניסט, וואס די וועלט רעשט זיך מיט איהם, און ער איז גראד געווען אזא, וואס האט בשום אופן נישט דערמאהנט קיין זקן, אינגאנצען אפשר א פינפאונדרייסיגער, מיט ברייטע פלייצעס, א פערשוין אויף צעהן יודישע פאטעטען געזאגט, איז אז אט זי די קעלנערקע האט זיך בעת'ן מיטאג געגומען, ווי געוועהנליך, דרעהען ארום איהם, האט ער אוועקגעלייגט אויף א רגע דעם לעפעל, אפגעווישט דאס מויל און זיך ווי פערקלעהרט.

— טא — האט ער א טראכט געטון — קיין מיאוס'ע איז זי נישט, קיין אלטע אויכעט נישט און לויט ווי ס'ווייזט זיך אויס, וועט עס געהן, מחמת קיין איבעריגער חכמת זעהט זי נישט אויס צו זיין.

און דעמאלט האט ער צו איהר א שמייכעל געגעבען און אפילו א לייכטען גלעט־געטון איהר האנד.

א שמייכעל און א גלעט, דאס איז פאר איהר געווען א גרויס געשעהעניש. בעטראכט נאר אליין א שמייכעל און א גלעט פון אזא בעריהמטען מאן, וואס די וועלט רעש'ט זיך מיט איהם. איז זי טאקע צוטומעלט געווארען, אבער אזוי שטארק, אז פון גרויס צוטומלעניש האט זי זיך געפינען אין סאמע העלען טאג אין זיין צימער.

און דער דאזיגער פיאניסט איז געווען, וואס אנ'אמת אנ'ערענמאן, א מענש מיט כאראקטער, האט ער צו איהר גערעדט גאלדענע רייד, אז זי איז בלומ'ט די שעהנסטע, די הערליכסטע צווישען אלע קעלנערינס, אפילו אין פאריז וכדומה, און זאל ער נאר פערטיג ווער'ען מיט דער טורנעע איבערן לאנד, קומט ער נאך איהר זיכער, און נעהמט זי מיט, כאטשבי אלס זיין פרוי.

און זי האט געגלויבט? פארוואס זאל זי נישט געווען גלויבען, וואר'ום צו וואס האט ער דאס אלץ געדארפט זאגען, אויב ער מיינט עס נישט אינדער'אמת'ען. נישקשה אזעלכע זאכען האבען זיך שוין געטראפען, א וויפיל מאל שוין געטראפען.

און ווי געזאגט, איז ער געווען אנ'ערענמאן, א מענש מיט כאראקטער, האט ער איהר געגעבען א בילעט, אמת אויף א ווייטען פלאץ, אבער ער האט דאס געטון צוליב דעם, וואס ווי ער אליין האט געזאגט, האט ער נישט געוואלט, אז מען זאל זיך דערפון דערוויסען, איידער עפעס וואס וועט געשעהען, און ער האט זי אויך געבעטען, אז קיינער זאל דערווייל נישט וויסען וועגען דעם, וואס צווישען זיי איז געשעהען, און אז זי זאל אויפ'ן היינטיגען קאנצערט חלילה זיך מיט גארנישט פערראטען.

האט זי דאך געזעהען, אז דער פיאניסט, אט דער מענש מיט כאראקטער איז גערעכט, האט זי זיך געגרייט אויפ'ן קאנצערט מיט דער גרעסטער פארזיכטיגקייט, ווארום, אז מ'זאל שמועסען צוריק, האט דאך א ליאדע קליינינקייט געקאנט זי פערראטען.

דאס הער'ען דעם קאנצערט איז דא נישט וויכטיג, מחמת ס'איז א גרויסער ספק צי זי האט עפעס געהער'ט, ווי אזוי האט זי געקאנט הערען, אז זי איז כסדר פערנומען געווען מיט דעם — אז זי זאל זיך נאר נישט פערראטען. עס האט זיך איהר אויסגעוויזען, אז זי האט אויף דעם קאנצערט איגגאנצען נישט געדארפט געהן, ווייל א פאקט איז דאך, אז דאס פנים איז א מסור און דערצו זענען דא אזויפיל מענשען.

אז עמיצער האט אויף איהר א קוק געטון איז זי אזש בלייך געווארען, מחמת געגען איהר ווילען האט זי זיך אזוי צופלאמט, אז ס'איז פאר איהר קיין שום ספק נישט געווען, אז יענער בעמערקט עפעס... ווען דער גאנצער עולם האט געפאטשט בראווא, האט זי זיך געפונען אין א גרויסער פערלעגענהייט. יא פאטשען, צי נישט פאטשען? דער סוף איז געווען, אז אינמיטען קאנצערט האט זי זיך ארויסגעגנב'עט, און אהיימגעגאנגען, און ערשט דעמאלט, ווען זי איז געווען אונטען האט זי זיך געפלאגט צי עמיצער האט זי נישט בעמערקט אוועקגעהענדיג אינמיטען, ווייל אויב יא, איז דאך פאר אלעמען א זיכערע זאך...

דער דאזיגער פיאניסט, דער מענש מיט כאראקטער איז אוועקגעפאהרען, ער האט שוין אפילו פערענדיגט זיין טורנעע איבערן לאנד און ארויסגעפאהרען קיין אויסלאנד, אונזער סימפאטישע קעלנערקע האט דאס אלץ געלעזען אין צייטונג. ס'איז איהר נאר א חידוש געווען, פארוואס ער איז נישט געקומען נאך איהר און זי מיטגענומען, אזוי ווי ער האט צוגעזאגט.

ס'איז מאדנע — האט זי געטראכט — איך האב איהם אלץ געפאלגט, אזוי זיך געהיטען, אז איך זאל זיך נאר נישט פערראטען...

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 10 ד' כסלו תרצ"ב

דעצעמבער

זון־אויפגאנג 7.27
זון־אונטערגאנג 3.25

היינט דער פראצעס פון אינדוסטריעלער יוזעף פרענקעל

וועלכער ווערט בעשולדיגט אין אונטערצינדען זיין פאבריק

(2) היינט הויבט זיך אן אין קרייז־געריכט דער פראצעס געגען 37־יעהריגען לאדזער אינדוסטריעלער יוזעף פרענקעל, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין אונטערצינדען זיין אייגענע פאבריק אויף פאדלעשנא 4.

דער ויכטער־קאמפלעט בעשטעהט פון פאר-זיצער ריכטער איליניטש, פראקוראר כאוולאווסקי און פערטיידיגער ביליק און פאפעללע. דער פראצעס האט געזאלט פארקומען אין שטאנד־געריכט, אבער צוליבן פעהלען פון גענוגענדע בעווייזען, איז דער פראצעס איבערגעשיקט געווארען אין א געוועהנליכען געריכט.

דעם 10 סעפטעמבער הי. י. 8 אזייגער אין אוונד האט דער פאליציאנט פראנטשישעק קאלע בעמערקט, ווי פון הויז פאדלעשנא 4 שלאגען ארויס געדיכטע וואלקענס רויך. ער האט באלד אלארמירט די פייערלעשער, וועלכע האבען זיך גענומען צו לאקאליזירען די שרפה, וועלכע, ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז אויסגעבראכען אין דער טריקאטאזש־פאבריק פון יוזעף פרענקעל.

ביים לעשען די שרפה האט דער פייערלע-שער האם בעמערקט אויפ'ן ערשטען שטאק שטיק-לעך אפפאל פון טריקאטאזשען מיט א ריח פון נאפט. באלד דערנעבען איז געשטאנען א טיש, אויף וועלכען ס'איז געשטאנען א קארב מיט ריינע אפפאל־שטיקלעך, וועלכע האבען אויך געהאט א ריח פון נאפט.

צוליב דעם איז פערהאלטען געווארען דער אינדוסטריעלער יוזעף פרענקעל, וועלכער האט זיך געפונען אויפ'ן ארט פון דער שרפה.

מאריא סאבאלעווסקא, וועלכע וואוינט אויף פאדלעשנא 4 אקעגען דער טיר וואס פיהרט אין דער פאבריק אריין האט ערקלערט, אז דעם 10 סעפטעמבער צווישען 7 און 8 אין אוונד איז זי געקומען פון קינא א היים. באלד איז אין שטוב אריינגעקומען יוזעף פרענקעל, וועלכער האט גע-בעטען א גלאז און האט זיך אוועקגעזעצט ביים קוכען־טיש, וואס איז געשטאנען נאהענט פון דער טיר. סאבאלעווסקא האט איהם געפרעגט צוליב וואס ער זיצט אזוי לאנג אין דער פאבריק און פרענקעל האט ערקלערט, אז ער ווארט אויף א סוחר, וועלכען ער מוז ארויסשיקען סחורה

נאכ'ן אויסטרינקען דעם טיי איז פרענקעל ארויס אויפ'ן הויף, ער איז אבער באלד צוריקגע-קומען און פערשלאסען די טיר פון דער פאבריק. דערווייל האט אנגעהויבען צו ברענען. איינע פון די שכנות א געוויסע יוזעפא וועשטשאק האט גע-פרעגט פרענקלען פארוואס ער טעלעפאנירט נישט נאך די פייערלעשער דערויף האט ער געזאגט ענטפערן, אז דער טעלעפאן פונקציאנירט נישט.

עטליכע טעג נאך דער שרפה איז סאבאלעוו-סקא אליין געקומען אין אויספארשונגס־אמט און געענדערט איהרע ערשטע ערקלערונגען אויף דעם אופן, אז זי האט דערזעהן בעת דער שרפה פון דער פאבריק ארויסלויפען 3 אדער 4 גאנץ אונ-בעקאנטע מענשען, וועלכע זענען ארויסגעלאפען אויפ'ן גאס, ווי אזוי זיי זענען געוועזען אנגעטאן האט זי נישט בעמערקט.

דער פראטאקאל פון איבערזיכט פון דעם הויף, וואו די דאזיגע שרפה איז פארגעקומען האט ארויסגעוויזען, אז אין דעמזעלבען הויז געפי-נען זיך אויך וואוינונגען.

אין די ערשטע 2 זאלען אויף פארטער גע-פינט זיך דאס קאנטאר פון פרענקעלס פאבריק, אין דריטען זאל דער לאגער.

אויפ'ן ערשטען שטאק זענען געלעגען פער-שידענע סחורות, פיל אפפאל־שטיקלעך האט מען געפיהלט פון נאפט און בכלל האט מען געפיהלט א שטארקען ריח פון נאפט. מ'האט אויך געפינען א צוהאקטען באלאן מיט שפורען פון נאפט.

דער עקספערט יוזעף קאשאדע האט ערקלערט, אז דאס פייער איז ענטשטאנען אין פארטער אין קאנטאר, קיין שום שפורען פון וואס די שרפה איז ענטשטאנען זענען נישט פערהאן, דער פארטער האט נישט קיין פערבינדונג דורכ'ן סופיט מיט ערשטען שטאק, דאס הייסט, אז דאס פייער האט זיך נישט געקענט אדורכבעקומען דורכ'ן סופיט אויפ'ן ערשטען שטאק. דאס פייער אויפ'ן ערשטען שטאק איז ענטשטאנען אין מיטען זאל און ס'איז מעגליך, אז די שרפה איז אונטערגעלעגט געווארן, נאך מעהר דערפאר, ווייל צוליב א זאפאלקע וואלט די שרפה מיט אזא קראפט נישט אויסגע-בראכען. דער עקספערט האלט אויך, אז דאס פייער איז אויסגעבראכען אין עטליכע ערטער מיטאמאל, כדי צו בעשווערען די רעטונגס־אקציע. די שרפה האט אויך געקענט האבען פאטאלע פאלגען צוליב דעם, ווייל דארט וואוינען מענשען.

צוויי ארבייטער פון דער פאבריק סטעפאניא אסטריכאטש און אלבערט זאנענבערג האבען ער-קלערט, אז אין דער פאבריק האט זיך געפינען נאפט צופוצען די מאשינעס אדער נאר אין א מינימאלער צאהל. די אפפאל־שטיקלעך, וואס מ'האט געפינען אין דעם מאשינען־זאל זענען נישט בענוצט צו פוצען די מאשינען.

פרענקעל איז געווען אסעקורירט אין דער קראקאווער פערזיכערונגס־געזעלשאפט אויף א סומע פון 109.107 זלאטים.

דער בעשולדיגטער פרענקעל האט זיך או דער שולד נישט אנערקענט און ערקלעהרט, אז דעם קריטישען טאג האט ער געטרונקען טיי ביי דער פרוי סאבאלעווסקא, ווארטענדיג אויף זיין בעאמטען פושיראטעק, וועלכער האט איהם גע-דארפט איבערגעבען די קוויטעס פון די סחורות וואס ער האט דעמזעלבען טאג צוגעשטעלט. דאן איז ער ארויס אויף גדאנסקא גאס און ווען ער איז אדורכגעגאנגען דורך סאבאלעווסקא'ס פענסטער האט ער געהערט, אז עס ברענט. ער איז אריינ-געלאפען אויפ'ן הויף און דערזעהן געדיכטע וואלקענס רויך וואס געהען פון פענסטער פון קאנ-טאר. די טיר צו דער פאבריק איז געווען געשלאסען די סחורות זענען געווען אדורכגעזאפט מיט נאפט צוליב פאלגענדע סיבות: כדי די סחורה זאל זיין שווערער אויף דער וואג האט ער געקויפט 5 לי-טער פליסיגקייט, וועלכע האט געהאט דעם ריח פון נאפט מיט פראשעק, וועלכער האט געדארפט דינען, אז דער ריח פון נאפט זאל בעזייטיגט ווערען. זונטאג, דעם 6 סעפטעמבער האט ער בעגאסען די סחורה מיט דער דערמאנטער פלי-סיגקייט, כדי זי זאל שווערער ווערען אויף דער וואג. אין טאג פון דער שרפה האט געפלאצט א באלאן מיט דער דערמאהנטער פליסיגקייט. פרענ-קעל האט געוואלט אויסווישען די פאדלאגע און צו דעם האט ער גענוצט אפפאל־שטיקלעך, וועל-כע ער האט שפעטער אוועקגעווארפען. ווי אזוי די דאזיגע פליסיגקייט איז ארפגעקומען אויפ'ן פארטער, האט פרענקעל נישט געקענט ערקלעהרען און לויט זיין מיינונג איז די פליסיגקייט אדורכ-געריגען דורכ'ן סופיט. בעת דער אויספארשונג זענען נאך אויסגעהערט געווארען 2 עדות וועלכע האבען ארויסגעזאגט ספקות וועגען דעם, פון וואנען ס'נעהמען זיך די אפפאל שטיקלעך מיט נאפט.

דער פראצעס האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג. צום פראצעס זענען ארויסגע-רופען א גרויסע צאהל עדות און עקספערטען, וועלכע וועלען אויסגעהערט ווערען אין פערלויף פון היינטיגען טאג.

א בעליידיגטער חתן צינדט אונטער דעם מחותנ'ס הויז פון אלע פיער זייטען

דער אונטערצינדער איז ארעסטירט געווארען

(2) אין דארף סאבוטקא היינטער קאלא וואוינט א רייכער דייטשער קאלאניסט קאנ אד שולץ צוזאמען מיט זיין שעהנער 27־יעהריגער טאכטער גערטרודא. די דארפישע קאוואלערען האבען גע-האט גרויס חשק צו דער שעהנער, רייכער גערטרודא.

מיט א צייט צוריק האט זיך דאס מיידעל בעקענט מיט אנ'ארימען שייגעץ פון דארף ראבערט רעשקע, וועלכער איז איהר שטארק געפעלען געווארען. זיי האבען אפילו בעשלאסען צו נעמען „שליוב“. דער חתן־בחור האט זיך דאן געווענדעט צום מחותן און געבעטען די האנד, דער מחותן האט איהם געוויזען די טיר און געהייסען מוחל זיין.

ער איז ארויס אנ'אפגעשמיסענער און האט בעשלאסען זיך נוקם צו זיין אין שולצ'ן. ער האט אויסגעניצט א מאמענט, און אונטערגעצונדען דאס הויז פון אלע פיר זייטען אין אנטלאפען. פון דער שרפה איז פע ביינט ס'הויז, דער גארטען און א טייל פון לעבעדיגען אינווענטאר. דער שאדען ווערט פערעכענט אויף 20 טויזענד זל. רעשקע איז ארעסטירט געווארען.

דער פאלקסצייטונגס־קאמיסאר

אריינ־זמענדיג איז א וואוינונג, מוז זיך באלד לעגיטימירען.

דערשטאכען א יונגען פויער

(2) נעכטען אוונד, איז דער 27 יעהריגער פויער אהיימגעהענדיג אין דארף מיקאלאיעוו בע-פאלען געווארען פון עטליכע אומבעקאנטע פער-שוינען וועלכע האבען מיט מעסערס איהם געמאכט שווערע וואונדען אויפ'ן גאנצען קערפער.

פון געריכט

פאר פערקויפען אונלעגאל שפריט 6 חדשים תפיסה

(א) נעכטען איז אין קריינ־געריכט פאר-קומען א פראצעס געגען דעם טושינער ביר שענק. ליפינסקי, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אין פערקויפען אין זיין ביר־שענק בראנפען אונלעגאל.

דאס געריכט האט איהם פערמשפט צו 6 חדשים תפיסה.

צוזאמענפאהר פון פרעזעסען און נאטשעלניקעס פון די פינאנץ־קאמערן

(א) דעם 7, 8 און 9 יאנואר 1932 קומט פאר א צוזאמענפאהר פון די פרעזעסען און נא-טשעלניקעס פון די פינאנץ־קאמערן אין פוילען.

צו דעם צוזאמענפאהר פאהרט ארויס פון לאדז נאטשעלניק שידארסקי.

אויף דעם צוזאמענפאהר וועט אפגעגעבען ווערען בעריכטען פון די פינאנץ־אמטען און וועגען א גאנצע רייה אקטועלע שטייער־פראגען.

ליקווידירט דעם קאנפליקט אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור“

(2) דער שטרייק אין דער „ווידזעווער מא-נופאקטור“ איז נעכטען ליקווידירט געווארען.

די פירמע האט טיילווייז נאכגעגעבען די פאדערונגען פון די ארבייטער און די לעצטע האבען נעכטען מסכים געווען און היינט געהען זיי צוריק צו דער ארבייט.

אנגעבען ביי דער

פאלקסציילונג יודיש

אלס דיין מוטערשפראך איז דער נאציאנאלער חוב פון יעדען יוד, או נישט וועט ער נישט פיגו-רירען אלס אנגעהעריגער צו דער יודישער נא-ציאנאליטעט.

געהיימנישפולער אנפאל אויף א יודען

(2) אויף ניי־סאביאניצקא 2 זענען נעכטען שפעט אין אוונד 4 אומבעקאנטע פערזאן אנגע-פאלען אויפ'ן פערבייגעהער חיים אזאווסקי און איהם שווער פערוואונדעט מיט שטעקנס.

די אנפאלער האט מען נישט געכאפט.

גרויסע אבלאווע אויף „ספעציאליסטען“

צו בע'גנב'ענען קירכעס

(2) די לעצטע צייט איז אין דער לאדזער סביבה פארגעקומען א סך גנבות אין די קירכעס. צוליב דעם, האט די פאליציי נעכטען אדורכגע-פיהרט א גרויסע אבלאווע אין די גנבים־מלינות, בעת וועלכער ס'זענען פערהאלטען געווארען פיל פערדעכטיגע פערשוינען, די פאליציי איז אין דער מיינונג, אז צווישען די ארעסטירטע געפונען זיך די געזוכטע גנבים.

די שיסעריי אויף דער מלינארסקא גאס

פארוואס האט זילבערשאץ געשאסען צו מיענטקאווסקי'ן?

(2) ווי מיר האבן שוין נעכטען מיטגע-טיילט, איז אויף מלינארסקא גאס 20 פערוואונדעט געווארען פון א רעוואלווער־קויל, דער 37־יאהרי-גער באלעסלאוו מיענטקאווסקי (באלוטער מארק 10).

די פאליציי האט זיך דערוואוסט, אז ביים ביער־שענקער אויף מלינארסקא 14 געפונט זיך אויך א פערוואונדעטער יונגערמאן, די אנגעקומענע פאליציי האט דעם פערוואונדעטען געטראפען ליגען אין בעט, וועלכער האט זיך ארויסגעשטעלט פאר דעם 23־יאהריגען יעקב זילבערשאץ. ער האט נישט געוואלט געבען קיין שום ערקלערונגען, ער איז דעריבער אפגעפיהרט געווארען אין פאליציי־קאמיסאריאט. צוליב דעם, וואס דער באנדאזש אויף דער וואונד איז געווען א פראוויזארישער, איז צו איהם ארויסגערופען געווארען די פאגא-טאוויע. דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט, אז די וואונד איז נישט קיין געפעהרליכע און איז איבערגעלאזט געווארען אין קאמיסאריאט.

אין קאמיסאריאט האט זילבערשאץ דער-צעהלט, אז בעת ער איז דינסטאג אוונד געגאנ-גען אויף דער מלינארסקא גאס, איז ער פערהאל-טען געווארען פון מיענטקאווסקי'ן, וועלכער האט איהם געדראהט מיט א מעסער. וועלענדיג זיך פערטיידיגען, האט ער ארויסגעכאפט א רעוואלווער און עטליכע מאל אויסגעשאסען צום אנפאלער. אויף דער פראגע, ווער ס'האט איהם געשאסען, האט ער געענטפערט, אז מאניפולירענדיג מיט'ן רעוואלווער, האט ער פלוצלונג אויסגעשאסען און פערוואונדעט זיך א פוס.

מיענטקאווסקי געפונט זיך נאך אין שפיטאל אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד. צוליב וואס ער קאן נישט געבען קיין שום ערקלערונגען. די פא-ליציי פיהרט א שטרענגע אויספארשונג, כדי פעסטצושטעלען די סבות, וואס האבען דערפיהרט צו דער בלוטיגער אוואנטורע.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

בעהמט אז די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט“

די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

די פאלקסציילונג, וואס האט זיך אנגעהויבן נעכטען, דויערט נאך היינט און מארגען

ווער ס'האט נאך נישט געענטפערט אויף די ציילונגס-פראגען, דארף ווארטען אויפ'ן בעזוך פון קאמיסאר

אויף דער פראגע וועגען דער מוטער-שפראך (יענזיק אָיטשיסטי) ענטפערט יעדער יוד, אז זיין מוטער-שפראך איז יודיש!

קראנקען-קאסע פיהרט איין אקושערקעס אין די ראיאנען

אין די יודישע ראיאנען וועלען זיין יודישע אקושערקעס

(2) נעכטען איז פארגעקומען א קאנפערענץ אין דער קראנקען-קאסע וועגען ארגאניזירען די הילף פאר קימפעטאָריגס.

די פארשטעהער פון דער קראנקען - קאסע האבען ערקלערט, אז עס ווערט איינגעפיהרט א רעארגאניזאציע אין דער הילף פאר קימפעטאָרינס אויף אזא אופן, אז דער לאדזער געביט ווערט איינגעטיילט אין ראיאנען און יעדער ראיאן וועט האבען איין אקושערקע.

די פארשטעהער פון די פראפ. פעראיינען האבען אנגעוויזען, אז עס וועט זיין ווייניג איין אקושערקע אויף א ראיאן.

די פארשטעהער פון דער קראנקען-קאסע האבען געענטפערט, אז עס וועלען אויך בעשטימט ווערען רעזערוו-אקושערקעס אין פאל פון א נויטיגקייט, וועט מען קאנען רופען פון רעזערוו.

א חוץ דעם וועלען אין די יודישע קווארטאלען בעשטימט ווערען יודישע אקושערקעס און קריסטליכע אין רעזערוו. און אין די קריסטליכע ראיאנען וועלען זיין קריסטליכע אקושערקעס און יודישע אין רעזערוו.

די פארטרעטער פון די פראפ. פעראיינען האבען געגעבען זייער הסכמה צו דער נייער רע-ארגאניזאציע.

צי האבען די לעהרער פון דער דייטשער גימנאזיע אין לאדז

געפיהרט אנ'אנטי-מלוכה'שע טעטיגקייט?

טשעקאווער פראצעס געגען רעד. פון „דייטשע פאלקסבאטע" אין קרייז-געריכט

(א) נעכטען האט זיך פאר'ן לאדזער קרייז-געריכט אנגעהויבן א סענסאציאנעלער פראצעס, וואס איז פערפיהרט געווארען פון דעם לעהרער-פערסאנאל פון דער דייטשער גימנאזיע אין לאדז געגען רעדאקטאר פון דייטשען וואכענבלאט „דייטשע פאלקסבאטע" - יאהאנעס דאניעלעצקי. דער פראצעס איז פערפיהרט געווארען צוליב דעם, וואס אין צייטונג האט זיך בעוויזען אנ'ארטיקעל, אין וועלכען ס'ווערט אנגעוויזען, אז אין דער גימנאזיע האבען די לעהרער מיט'ן וויסען פון דירעקטאר ברונא גוטקע, געפיהרט אנ'אקציע געגען פוילען. און אז דאס געלד צו פיהרען די אקציע, האבען זיי בעקומען פון דייטשלאנד, אז די לעהרער האבען זיך געמאכט הולייקעס און איינגעארדנט ארגיעס.

צום געריכט זענען געקומען אלע לעהרער און לעהרערינט און די דירעקטארען פון גימנאזיע אין א גרויסע צאהל עדות אין נאמען פון די אנקלאגער טרעטען ארויס די אדוואקאטען שעראדזקי און פארעל. אין נאמען פון די אנגעקלאגטע רעדאקטארען דאניעלעצקי און געבאוער טרעט ארויס אדוו. ליבנא.

אין משך פון נעכטיגען טאג איז געלייענט געווארען דער בעשולדיגונגס-אקט. היינט, אין צווייטען טאג פון פראצעס וועט ארויסגעזאגט ווערען דער פסק-דין.

פערראטענער, און פערשטויסענער חתן

דערמארדעט מיט א קוד-מעסער זיין געוועז. כלה

(2) אויף צמענטארנע 1 האט א לענגערע צייט געוואוינט די 31-יאהריגע שניידערין גערטרודא קוויאטקאווסקא.

אנ'ערך מיט א יאהר צוריק האט זי זיך בעקאנט מיט דעם 46-יעהריגען סטעפאן אזשארדאוויטש (פון קאפערניקא 43) א וועבער פון פאך.

זי האט זיך מיט איהם אפט געטראפען, און זיי האבען געזאלט ווערען מאן און ווייב.

אז די שניידערין האט זיך אבער דערוואוסט אז אזשארדאוויטש האט א נישט-אפגעג'גט'ע ווייב, פון וועלכער ער איז געשיידט 20 יאהר, האט זי זיך מיט איהם אויפגעהערט צוזאמענצוטרעפען, און איהר הארץ האט זיך געווענדט אויף אנ'אנדער מאנספערזאן, דעם 42-יעהריגען שטובען-מאלער זיגמונט פאטקאווסקי, וועלכער האט, פאר די קורצע פאר וואכען קאנטשאפט, שכל געהאט צוקומען נעהנטער צו דער שניידערין, און וועלכער האט זיך אפילו ארייגעצויגען צו איהר אין דער וואוינונג אלס סובלאקאטאר.

זיי האבען אפילו צווישען זיך שוין אפגערעדט זמן חתונה און דאס האט געזאלט געשעהן ערב די חגאות.

אזשארדאוויטש האט אבער נישט געשוויגען, און אנ'אפגעשטויסענער און א בעליידיגטער האט ער פערטראכט א נקמה וועלכע ער האט נעכטען אויסגעפיהרט.

נעכטען אין די אוונד-שעה'ן האט ער אפגעוואה"ט די קוויאטקאווסקא ביים טויער פון צמענטארנע 1, ווען אז זי איז אנגעקומען פון שפייז-געוועלבעל, האט ער פערפיהרט מיט איהר א שמועס.

וויזט אויס, אז ער האט בעקומען נישט קיין גוטען ענטפער, ווארום ער האט ארויסגעצויגט א גרויסען קוך-מעסער, און דערלאנגט קוויאטקאווסקי'ן 3 שטעך אין ב. וסט אריין. אז זי האט זיך א פערוואונדעטע געלאזט לויפען, האט ער זי נאכגעיאגט, און דערלאנגט איהר נאך א שטאך אין רוקען...

קוויאטקאווסקא איז אנידערגעפאלען א בערחלשטע און די אלארמירטע שכנים האבען זי ארייגעטראגען אין דער וואוינונג, וואו זי איז אין א ווייטער לעבען געשטארבען.

ביזי לביני איז געקומען צו לויפען די סטרוזשקע, צו וועלכער עס איז צוגעלאפען דער מערדער, און ערקלערט: — „רופט ארויס פאנאטאוויע! איך האב דערמארדעט מיין כלה!"...

פאנאטאוויע איז אבער געקומען צו שפעט.

דער מערדער גייט מיט דער סטרוזשקע אוועק אין 4-טען פאליציי-קאמיסאריאט וואו ער האט דערציילט וועגען זיין טאט...

ער איז ארעסטירט געווארען און עס ווערט געפיהרט א דרינגענדע אויספארשונג.

געזאלט געשטעלט ווערען פאר'ן שטאנד-געריכט

און איז אפגעקומען מיט 3 יאהר אויסבעסערונגס-הויז

(2) פאר'ן קרייז-געריכט איז נעכטען געשטאנען דער 27-יעהריגער וואלענטי קארמעליצקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין אויספיהרען אנ'אנפאל אין פאביאניץ, אויף א געוויסען לעאן לאסקי און איהם שווער פערוואונדעט.

דער ארעסטירטער קארמעליצקי האט געזאלט געשטעלט ווערען פאר'ן שטאנד-געריכט, ווייל אין אנהויב האט פאליציי געהאט א חשד, אז קארמעליצקי האט אויסגעפיהרט א רויב אנפאל. די ווייטערדיגע אויספארשונג האט אבער פעסטגעשטעלט, אז דער אנפאל האט געטראגען נאר א פערזענליכען כאראקטער.

קארמעליצקי איז פערמשפט געווארען אויף 3 יאהר אויסבעסערונגס-הויז.

גוט מארגען!

חנוכה-רעדנער

אומעטום טרעפט איהר איהם — דעם פאטענטירטען רעדנער, וואו א שמחה'לע, וואו א חגיגה'לע, איז ער דא. דערוויסט ער זיך, אז ס'איז דא א געלעגענהייט, וואו ארויסצופאקען דעם רעדנער-טאלאנט, טוט ער אן א ריינעם, ווייסען קראגען מיט די ווייסע מאנזשעטען, צעקעמט זיך ס'בערדעל, פוצט אויס די ברילען, קוקט זיך אדורך די סדרה, מאכט זיך באטיצען און געהט אויספאקען די תורה.

אומעטום זעהט איהר איהם — דעם יודעל מיט די גאלדענע ברילען, מיט'ן פערקעמטען שווארצען בערדעל, מיט'ן ווייסען קראגען, מיט די ווייסע מאנזשעטען, אין דער פסח-קוך צום ערשטען סדר, אויף א פורים-סעודה, צי עפעס סתם א יום-טוב, א יובילעאום. א קינדער-בעקליידונג, אומעטום קומט ער, דער „געזאלצענער" רעדנער און דרש'נט.

דער הויפט-סעזאן איז ביי איהם — חנוכה. חנוכה שווימט ער ווי א פיש אין וואסער. לויפט מיט דער חנוכה-דרשה פון איין „פעסט" צום צווייטען, פון איין תלמוד תורה צו דער צווייטער. פון איין „התחלת הספר" צו דער צווייטער. אומעטום פאטשט מען „בראוואָ" און ער שיינט פון נחת...

אין דער קעשענע געפינט איהר ביי איהם גאנצע פעק איינלאדונגען, וואו ס'איז געדרוקט בפירוש: „ס'וועט ארויסטרעטען דער בעוואוסטער רעדנער", און ער ווערט דיקער ווי ברייטער.

טאמער טרעפט איהר איהם ערגיץ דעם יודעל מיט די גאלדענע ברילען, טוט איהם א טובה און פאטשט איהם — „בראוואָ"...

אב—נעק

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9) שטעקעל (לימאנאווסקא 37) גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), האמבורג (גלובנא 50), פאוולאווסקי (פיעטריק. 307), פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

דער אונפערגלייכליכער עמוד-קינסטלער משה קוסעוויצקי

אין לאדז

דעם קומענדיגען מיטוואך 9 אווענד וועט אויפטרעטען אין פילהארמאניע דער וועלט-בעריהמטער חזן, גלענצענדער זינגער און צויבערער פון עמוד משה קוסעוויצקי. אויבערקאנטאר פון דער ווארשאווער סינאגאגע.

הערען משה קוסעוויצקי'ן איז א גייסטיגער גענוס, א פארגעניגען וואס בלייבט לאנג אין זכרון. אויף זיין מיטוואכדיגען קאנצערט וועט קוסעוויצקי אויספיהרען די שענסטע פערעל פון די יודישע פאלקס-לידער, אפערן-אריען און חזנישע נגינות.

דער אינטערעס צו קוסעוויצקי'ס חזנות איז גרויס און ער וועט זיכער אדורכגעהן מיט'ן פערדינטען ערפאלג. ווי ווייט קוסעוויצקי איז בעליבט ביים עולם קאן דינען דער פאקט, דאס בעת זיין לעצטען קאנצערט זענען הונדערטער מענשען אוועק אהיים בילעטען.

ר. איזראעל.

פערעלע

א סענסאציאנעל-ערציטיפער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

41

— דאס איז אמת, פערעלע, זיי זענען די ריכטיגע מערדער פון האנקאן, איך האב אין אנהויב געהאט א פערדאכט אויף בערנארד קאלינסקי אויך, אבער איצט האב איך זיך איבערצייגט, אז ער איז אין גאנצען אונשולדיג. ער איז נאר צופעליג פערמישט געווארען אין דער דאזיגער מארד-געשיכטע, די ריכטיגע מערדער זענען די פרוי פון באנקיר ראזענטאל און איהר געהיימנישפולער חבר.

פערעלע מיט דרייהארנען זענען דערוויל געקומען צו לאנגען אין שטוב, זיי האבען אבסאלוט נישט בעמערקט, און אפילו נישט געטראכט וועגען דעם, אז זיי ווערען נאכשפיאנירט דורך פאליציי-בעאמטע, זיי זענען אריין אין צימער, וועלכעס איז געווען אין א גרויסער אונארדנונג, אין דער זעלבער ארדנונג, ווי ס'האבען פערלאזט דאס צימער בעת דער געהיימנישפולער רעוויזיע די פרוי פון באנקיר ראזענטאל מיט איהר בעגלייטער.

— אבער זאג מיר טייערער לעאן וואס פארא אינטערעס האט געקענט האבען די פרוי פון ראזענטאל צו ערמארדען די באאיווע און עהרליכע האנקא?

— יא, עפעס א פערשאלטענע געשיכטע ווירקלעט זיך דא, איך קען נישט כאפען דעם פאדעם פון דעם אלעם וואס ס'קומט פאר ארום מיר.

פערעלע איז צוגעגאנגען צו לעאנען, איהם ארומגענומען און פעסט צוגעדריקט צו זיך, זי האט איהם אריינגעקוקט אין די אויגען אריין און מיט א ציטערענדיגער שטים געזאגט:

— לעאן, צי וואלט נישט געווען די גלייכסטע זאך, אז מיר זאלען וועגען אלץ וואס מיר וויסען מעלדען דער פאליציי, וועלכע וועט דאך בעסער ווי מיר קענען אויפקלערען דעם ענין, וועלכע איז דאך מעהר ווי מיר אינטערעסירט, אז אלץ זאל קלאר ווערען און אז די מערדער זאלען בעקומען זייער פערדינטע שטראף.

— ניין, פערעלע, רעדט נישט וועגען דעם, איך קען דאס איצט נישט טון, איך טאר דאס איצט נישט טון. פערעלע איז אוועקגעגאנגען אין אנדערען ווינקעל פון צימער. זי האט געקוקט אויף לעאנען מיט אזעלכע אויגען, ווי זי וואלט געוואלט איהם אדורכשפיזען, אדורכזעהען וואס ס'טוט זיך איבערניג ביי איהם.

הינטער דער טיר איז די גאנצע צייט געשטאנען א פאליציי-פונקציאנאר און געהערט אלץ וואס מען רעדט אינוועניג, הגם ער האט נישט געקענט אויפכאפען יעדעס ווארט, האט ער זיך דאך, מיט זיין פאליציייאישען חוש, געקענט אריענטירען וועגען וואס עס האנדעלט זיך און געהערט איבערחזרן דעם נאמען פון א פרוי ראזענטאל.

— פערעלע, געה איצט אהיים, לאז מיך אליין, איך וויל מיך אויסרוהען, איך בין אזוי מיד, אזוי מיד

— איך גלויב דיר, מיין טייערער, אבער ווי קען איך דיך איצט לאזען אליין, איך פיהל דאך, אז דו לעבסט איבער א שרעקליכע טראגעדיע, אז דו ביזט פערוויקעלט געווארען אין א שוידערליכע געשיכטע, פון וועלכער דו קענסט זיך נישט ארויסבעקומען, דו ביזט צופיל אויפגערעגט, אז איך זאל איצט קענען ביי זיך פועלען דיך אליין איבערצולאזען.

— אבער דאך בעט איך דיך וועגען דעם, איך בין מיד און וויל שלאפען, שלאפען לאנג, זעהר לאנג, פערגעסען אין אלעמען...

פערעלע האט געטראכט וואס זי זאל טון, דאס הארץ האט איהר פאראויסגעזאגט, אז מיט לעאנען קען עפעס פאסירען, ווען זי זאל איהם לאזען אליין, בלייבען דא ביי איהם איז אבער אויך נישט געווען מעגליך.

— אפשר וועסטו מיטגעהען מיט מיר לעאן, דו וועסט בלייבען ביי אונז איבער נאכט, איין צימער האבען מיר דאך אינגאנצען לעדיג.

לעאן האט געקושט פערעלעס האנד

— איך דאנק דיר פון גאנצען הארצען, נאך וואס זאלסט דו זיך בעמיהען און צו וואס זאל איך דארפען זיך קוועלען, אויב מיר איז דא זעהר בעקוועם און גוט.

— אויב אזוי מוזט דו מיר געבען דיין עהרענווארט, אז דו וועסט נישט אפטון קיין נארישקייטען, אז דו וועסט זיך אין אלעם וואס דו וועסט וועלען טון מיט מיר בעראטען.

לעאן האט געשמייכעלט

— וואס פאלט דיר קינד מיינס איין, וואס פארא טראגעדיעס מאכסט דו און וואס פארא מוראדיגע געדאנקען פלאנטערען זיך ביי דיר אין קאפ, געה מיין קינד, געזונדערהייט אהיים און מארגען וועלען מיר זיך ווידער זעהען, ס'וועט ווידער אלץ גוט ווערען.

— אלזא דו גיסט מיר דיין ווארט, דאן וועל איך רוהיג קענען אוועקגעהען.

— גוט, איך גיב דיר מיין ווארט

פערעלע האט זיך הארציג געזעגענט מיט לעאנען און איז אביסעל א בערוהיגטע אוועק אהיים. לעאן איז געבליבען אליין, נאך פערעלעס אוועקגעהען האט זיך איהם אלץ אויסגעוויזען אזוי פוסט און לעדיג, פערשידענע מרה-שחורה'דיגע געדאנקען זענען איהם געקומען אין קאפ אריין. ער האט זיך אין די מלבושים אוועקגעלעגט אויפ'ן בעט און געפרובט צו פערטרייבען פון זיך דעם שרעקליכען קאשמאר, וועלכער האט ארום גענומען זיין גאנץ וועזען, אבער וואס מעהר ער האט געיאגט פון זיך אלץ מעהר זענען זיי צוריקגעקומען, אלץ מעהר האבען איהם די געדאנקען געפייניגט

— מיין לאגע איז אהן אויסוועג האט ער צו זיך אליין שטילערהייט געזאגט — אויב איך וויל בלייבען אנ'עהרענמאן מוז איך בעגעהען זעלבסטמארד. איך קען דאך נישט מיך ארומדרעהען אויף דער וועלט און געניסען פון לעבען אין דער צייט ווען נאר צוליב מיין שולד איז אנ'אומשולדיגער מענש ערמארדעט געווארען און א חוץ דעם...

אלץ ביידע ערייגערונגען זענען אדורכגעפלויגען דורך זיין מידען און קראנקען מוח, אלץ מעהר האט ער זיך דערמאהנט ווי אזוי דאס איז פארגעקומען, ווי אזוי ער איז אריינגעקראכען אין דער בלוטיגער בלאטע, וועלכע קענען דערפיהרען דערצו, אז ער זאל פערלירען זיין עהרען-נאמען, ער זאל ווערען אויס מענש און צוזאמען דערמיט, וועט ער אויך פערשטעהט זיך פערלירען פערעלען...

אך, ווי שרעקליך, ווי שרעקליך דאס אלץ איז, האט זיך לעאן אנגעכאפט פאר'ן קאפ, אראפגעשפרונגען פון בעט און מיט נערוועזישע גרויסע טריט געשפרייזט הין און צוריק איבער'ן צימער.

(פארטזעצונג קומט)

פון האנדעלס-געריכט

דער פירמע „אלעקסאנדער נוימאן און שותף", שטרימף-פאבריק (פיעטריק. 83) איז אין אקטאבער ד. י. פערעפענטליכט געווארען אן אופאדלאשטש. די געפאלענע זענען געשטעלט געווארען אונטער פאליציי-אישער אויפזיכט.

צוליב דעם, וואס דער סינדיק האט נישט געהאט צו זיין דיספאזיציע קיין שום פליסיג קא־פיטאל, האט ער זיך געווענדעט צום געריכט מיט א פארשלאג, ס'זאל איהם דערלויבט ווערען איינ־צוציהען די חובות פון דער געפאלענער פירמע אויפ'ן וועג פון רעגולאציע, און ביי יעדער רעגו־לאציע צו פערשטענדיגען זיך מיט'ן ריכטער־קאמיסאר.

דאס געריכט האט דעם סינדיק געגעבען די דערלויבניש מיט'ן בעדינג, אז קיין שום רעגולאציע טאר נישט זיין ווייניגער פון 20 פראצענט.

* * *

צום אופאדלאשטש פון דער פירמע קלמן ליפמאן, שטרימף-פאבריק (פאלודניאווא 78/80) איז אלס סינדיק נאמינירט געווארען אדוו. אלברעכט.

צום אופאדלאשטש פון דער פירמע קלמן בראוער, פאבריק פון גלאנץ-גארן און שנוראוואדלעס (אננא־גאס 14/16) איז אלס סינדיק נאמינירט געווארען דער אדוו. שימקיעוויטש.

ווי אזוי עס האט רעאגירט די פירמע „האפמאן לא ראש"

מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר געהאט אפגעדרוקט א נאטיץ אין „נייעם פאלקסבלאט" אונטער דעם נאמען א כאראקטעריסטישע באיקאט-געשיכטע, אין וועלכער עס איז איבער־געגעבען געווארען, אז דער פוילישער דירעקטאר פון דער שווייצארישער פאבריק האפמאן לא ראש, אפטיילונג אין ווארשא האט נישט געוואלט צו־נעהמען א לאדזער יודישען אינזשיניער אויף א פאסטען דעיפאר, ווייל ער איז א יוד.

ווי מיר ווערען געוואויר, האט די נאטיץ סיי אין דער ווארשאווער אפטיילונג סיי אין דער צענטראלע פון דער פירמע, וועלכע געפינט זיך אין באזעל, געמאכט א גרויסען רושם. די פירמע שטרייכט מיט דער גאנצער אויסדריקליכקייט אונ־טער, אז זי האט נישט קיין געמיינזאמעס מיט וועלכע עס איז אנטיסעמיטישע טענדענצען, אז די אויפגאבע פון דער פאבריק איז אויסצוארביי־טען וואס בעסערע מעדיקאמענטען און אז אין אלע איהרע שריט, סיי אין אלגעמיינע און בע־זונדערס ביים אננעהמען אנגעשטעלטע לאזט זי זיך לענקען אויסשליסליך פון זאכליכע. וויסענשאפט־ליכע, טעכנישע און האנדעלסמאטיווען.

מיט איין ווארט, די פירמע האט אויף דעם גאנצען ענין רעאגירט אזוי, אז עס קאן זיין פול קאם צופרידען סיי די פאראינטערעסירטע פערזאן, סיי די יודישע געזעלשאפטליכע מיינונג.

א וויכטיגע ערפינדונג
צו פערהיטען פון בענזין-אויפרייסען

מאנטאג, איז נאך דער אנוועזענהייט פון פארשטעהער פון דער מלוכהשער און קאמונאלער מאכט, פייערלעשער און פערבעטענע געסט, אין בנין פון דער ו-טער פייערלעשער-אפטיילונג אויף 11 ליסטאפאדא גאס 4, דעמאנסטרירט געווארען א נייע פוילישע ערפינדונג פון באנקעס מיט'ן נאמען „פע-בע", וואס פערהיט אויף אנ'אויסערגעוועהנליכען אופן כלים מיט לייכט-ברענענדע מאטעריאלען פון אויפרייסען, וואס ווערען פערארזאכט דורך אונפאר־זיכטיגען בעגעהען זיך מיט פייער.

מען האט געמאכט פאלגענדע עקספערימענטען: אין א באנקע פון צינק-בלעך האט מען אריינ־געגאסען 4 ליטער בענזין אין דער עפנונג פון דער באנקע האט מען אריינגעווארפען א אנגעצונדען שטיקעל וואטע, געוויקעט אין בענזין. פונ'ם האלז פון דער באנקע האט מען דאן געזעהען ארויסזעצען א קליינעם פלאם, וואס האט געברענט 6 סעקונדען און איז פערלאשען געווארען.

פיל ענליכע פרובען זענען געמאכט געווארען און קיין איין מאל איז נישט פארגעקומען קיין אויפ־רייס פון בענזין.

דאן האט מען ווידער געמאכט אזא געוואגטען עקספערימענט: מען האט אריינגעגאסען אין א באנ־קע „פע-בע" 10 ליטער בענזין, און פעסט פער־פאפט די עפנונג. דערנאך האט מען ארומגעבונדען ארום דער באנקע א שמאטע, וואס איז געווען גע־קעלט אין בענזין א שמאטע, וואס איז געווען געווי־שמאטע האט זיך אויסגעבענט און דא האט די באנקע מיט דער הילף פון א שפרינגפעדער אויטאמא־טיש זיך געעפענט אבער אין פינף מינוט ארום איז דאס פייער אויסגעלאשען געווארען פון זיך אליין און קיין אויפרייס איז נישט פארגעקומען און די באנקע איז לחלוטין נישט געווען בעשעדיגט פונ'ם פייער.

די דאזיגע וויכטיגע ערפינדונג האט דעמאנס־טרירט די פערטרעטונג אויף לאדז, אנדזשעיא 46, טעלעפאן 11-148.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

דירעקציע: ד. צעלמי סטער און א. בעזמאן.

היינט גאסטראלירט די טרופע מיט רעגינא צוקער אין טאמאשאוו.

אויפרוף צו אלע פערטהרער פון לאדזער ליבלינג
רעגינא צוקער

מארגען, פרייטאג און שבת אוונעבד צימבאליסט'ס נרעסטע סעזאן-אויפפיהרונג

דער גאלדענער חלום!

די שענסטע און הארציגסטע אפערעטע אין 3 אקטען מיט א עפילאג מיט רעגינא צוקער אין דער הויפט-ראל.

נאך דער פארשטעלונג גיט צימבאליסט דעם לאדזער טעאטער-עולם א חנוכה-מתנה

„דאס איבער-יאהר" קאמעדיע אין 1 אקט, יוויסגעפיהרט פון קאראל צימבאליסט

דאס שטארקסטע לעבענסבילד פון היינטיגער צייט צווישען עלטערן און קינד!

טאטעס-מאמעס קומט מיט אייערע קינדער און ווייזט זיי, ווי אזוי מען בעדארף בעהאנדלען, אז מען קומט אויף דער עלטער און מען מוז אנקומען צו זיין ביי קינדער.

שבת, 4 נאכמ. פאפולערע פארשטעלונג פון 50 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייה

„ציפקע-פייער" און „דאס איבער-יאהר" און חנוכה-לאטקעס מיט רעגינא צוקער

Prywatne POGOTOWIE LEKA■SKIE

ZIELO■A 6,

Telefon 12-333

tel. 12-333 tel. 12-333

ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביינאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

א בשורה טובה
פאר די ליבהאבער
פון שעהנער נגינה

מיטוואך, דעם 16-טען דעצעמבער ד. י., 9 א זייגער אין אוונט קומט פאר אין זאל

נארוטאוויטשא 20 פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20

איין און איינציגער
גרויסער קאנצערט

פון דעם וועלט-בעריהמטען חזן, גלענצענדען זינגער און אונפערגלייכליכען ציבערער פון עמוד

משה קוסעוויצקי

אויבערקאנטאר פון דער גרויסער ווארשאווער סינאגאגע

וועלכער וועט אויספיהרען די שענסטע פערל פון די יודישע פאלקס-לידער, אפערן-אריעס, חזנ'ישע נגינות

געזונגען צום ערשטען מאל אין לאדז.

אין פראגראם צווישען אנדערע:

1) רצה, 2) אתה זוכר, 3) תקע בשופר, 4) רבוש"ע (ספירה), 5) אלהי נשמה, 6) דאס יודישע ליד, 7) אתה יצרת, 8) ערביה, 9) נעילה

און די אפערן-אריעס:

טאסקא, ריגאלעטא, טוראנדאט, ציגאנעריע, אי! אי! אי! און פיל אנדערע.

צוליב דעם, וואס הונדערטער מענשען זענען בעת קוסעוויצקי'ס לעצטען קאנצערט אין „פיל־הארמאניע" אוועק אהן בילעטען, איז ראטזאם בעצייטענס זיך צו פערזארגען מיט איינטריטס-קארטען.

בילעטען צום פרייז פון 1 ביז 3 זלאטים

שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.

דער טראדיציאנעלער „וויזא"-קיערמאש

עס זענען שוין פערענדיגט געווארען אלע פאר־בערייטונגען צום אימפאזאנטען „וויזא"-קיערמאש וועלכער וועט היי־יאהר פארקומען אין גרויסען שעה בעס אייגענעם לאקאל אויף שיענקעוויטש-גאס 26 פון 12-טען ביז'ן 19 ד. מ.

בכדי צו געבען די מעגליכקייט די מיטגלידע־ריגס און סימפאטיקער פון „וויזא" ביי דער איצטי־גער שווערער עקאנאמישער צייט, איינצוקויפען זא־כען שפאט ביליג, האט די פערוואלטונג פון „וויזא" געמאכט די גרעסטע אנשטרענגונגען און בעזארגט דעם קיערמאש מיט די נייעסטע, מאדערנסטע און שעהנסטע סחורות וועלכע וועלען פערקויפט ווערען צו ביליגע פרייזען.

די פייערליכע ערעפנונג פון קיערמאש וועט פארקומען שבת דעם 12 ד.מ. 9 אין אוו. אין די דעקארירטע סאלאנען פון „וויזא".

אויסער מוזיק, טענץ, און פיל אנדערע אטראק־ציעס וועלען אויך אויף דעם אוונט ארויסטרעטען די בעסטע ארטיסטען פון "ער ווילנער טרופע.

זונטאג דעם 13 ד.מ. וועט פארקומען א טאנץ אוונט פון דער יוגנט „וויזא" וועלכע וועט געוויס זיין זעהר אינטערעסאנט, אויף דעם קיערמאש וועל־כער וועט זיין אפען יעדען טאג פון 10 ביז 2 מי־טאג און פון 3 ביז 10 אוונט וועלען כסדר פארקו־מען אלערהאנט אטראקציעס.

ביי דער פאלקסצייטונג

אויף דער פראגע וועגען דיין מוטערשפראך וועסטו ענטפערען: מיין מוטערשפראך איז יודיש

פון דער פירמע געב. מילקער
פלאץ ווארנאשטשי 5

די דערמאהנטע פירמע בעזיצט אויף לאגער א ריזיגען אויסוואהל פון נאפט און שאמאט-אייזען, יידישמאטשקעס, וואנעס, פערשידענע קוכען-גע־ר' ען, פלאטין, מאשינקעס צו פלייש און צו קאווע, פרימוסען, שלעסער און גליטשערס צו 5 זל, קינדער-שליטענס א. א. די אלע אויסגע־רעכענטע מכשירים ווערען בערעכענט צו די גע־נויעסטע פאבריקס-פרייזען. אלע קונדען ווערען בעהאנדעלט זעהר סאליד.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר 1 אדער 2 יונגעלייט

איז אפצוגעבען פון זאפארט. — צו ע פאהרען פיעטריקאווער 33, אויפ'ן 2. הויף. פארטער

פון קינא „בייקא"

אין קינא טעאטער „בייקא" ווערט איצט גע־שפילט מיט גרויס ערפאלג דאס וועלט-בעריהמטע און העכסט-אינטערעסאנטע בילד א.נ. „דער אינדיא־נישער קבר".

די הויפטראלען פון דעם דאזיגען פילם קרע־אירען די בעריהמטע פילם-ארטיסטען: קאנראד ווידט, ערנא מארענא, בערנארד געטצקע, ליא־דע־פוטי, פאוועל ריכטער א.א.

ראדיא-פראגראם
דאנערשטאג דעם 10 דעצעמבער

11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 גראמאפאן. 12,35 קאנצערט. 3,50 פראגראם פאר קינדער. 4.20 לעק־ציע פראנצויזיש. 4.40 גראמאפאן. 5,10 פארלע־זונג. 5,35 סאליסטען-קאנצערט. 6,50 פערשידענעס. 7.15 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס - קאמער. 7,30 רעפערטואר. 7.45 ראדיא-פרעסע. 8,00 פער־יעטאן. 8,15 לייכטע מוזיק. 10.10 קאמוניקאטען 1030 לייכטע און טאנץ מוזיק.

* * *

היינט 15 50 א פראג אם פאר עלטערע קינדער, פאר וועלכע די פעדאגאגין ראדזיוויל וועט דערצעהלען וועגען „די קליינע יאפאנער". - דער־נאך וועט ה' לאדאש ווייטער דיקטירען די קינדער עטליכע רעטענישען און שאראדעס. 17.10 וועט פראפ. סקאיראן האלטען א לעקציע וועגען מאל פעס, זייער לעבען און מנהגים. 17.35 א קאנצערט פון סאליסטען. עס וועלען ארויסטרעטען די נאך יונגע אבער טאלאנטירטע פר' יאנאס און דער שילער פון מאסקווער קאנסערוואטאריום ה. גערע־ראנאוו. עס וועלע אויסגעפיהרט ווערען פערל פון דער קלאסישער מוזיק. 20,00 וועט פולק. וויעניע־ווא דלוגאשעווסקי אין זיין פעליעטאן, „די אולא־נער מאהרען" דערצעהלען וועגען דער טראדיציע פון די אולאנער.

שייטלען מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען צו ביליגע פרייזען

ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיעננא 5

2-טער הויף, לינקס 2-טער שטאק.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאליגראף

ל. בערמאן אין 15 לעקציעס,

אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואס קען גאר־נישט. — די עלטער שפילט קיין ראלע נישט. זאוואדזקא 19, 1. שט. פראנט.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע. אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס

אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאי און עס פעלט ארויס אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר'ען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר ראקטאר בראכורעטונג בעזמוינע זיכער דעם שוערסטן און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לייזונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בתמאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. דר. י. מאן רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויף אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

איך זאג עפענטליך בעקאנט, אז א דאנק דעם ספעציאליסט דיר. י. ראפאפארט, וואלטשאנסקא 10, אין לאדז, בין איך גענצליך בעפרייט געווארען פון קרומע פלייצעס. דעם 1. דעצעמבער 1930 האט מיר ה' דיר. ראפאפארט פערלעגט באנדאזשען לויט זיין מעטאדע און נאך א חודש האב איך קאנסטאטירט, אז כ'בין גענצליך אויסקורירט, כ'בין אלט 61 יאהר, בין איך געווארען אפעריזט אויף קרומע פלייצעס אהן ערפאלג און האנט איצט איך זיך געזונד און עמפפעהל דעם ראזיגען ה' דיר. אלע ליידענדע אויף ברוך-קראנקהייטען

(—) **Józef Rydel,**
Nowe-Chojny, ul. Majowa 5.

44 | וויכטיג פאר מחותנים! | 44

קייפט נישט קיין

מעבעל בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (דלוגא) 44

טעל. 162-56

נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.

בעמ: כקויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואנעס א. ז. וו.

קומט און איבערצייגט אייך!

44 | 44

ZACHETA

קלאנג-קינא-טעאטער

26 זגערזשער 26

הייגט און פאלגענדע טעג!

דער גרעסטער פילם פון דער וועלט!

פילם, וועלכער האט געשטורמט הערצער פון די צושויער א. ז.

„ליבעס-פאראדע"

רעזשי פון געניאלען **Ernest Lubicz**

אין די הויפט-ראלען:

Jeanette Mac Donald,
Maurice Chevalier

נארמאלע פרייזען פון די פלעצער.

נעכסטער פראגראם: „געשעענעס פון די סאלאנען"

דער זאל איז גוט בעהייצט.

אנהויב אין נעוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

LEKARZ-DENTYSTA

S. LIBERMAN-HONIGSZTOK

ציגעל-גאס 14 (פריהער 46)

קווער אפיצינע, 1. שט., טעל. 225-82

נעהמט אן פון 9–2 און פון 4–7 אוו.

צו ביליגע פרייזען.

אשפייזע-צימער

און א שלאף-צימער

אין בעסטען צושטאנד געלעגענהייטליך

ביליג צו פערקויפען.

צו ערפאהרען זאכאדניא 21, וו. 8.

מעבעל

א איבערראשונג פאר די אלע, וואס ווילען קויפען מעבעל!

מיר בעזיצען אויף לאגער אלע ארט מעבעל פון די בעסטע אויפל. מאטעריאלען. די פרייזען זענען רעדוצירט ביז 50%

א קאמפלעט שלאף-צימער צום פרייז פון 1050 זל.

" " שפייז-צימער " " 1250 "

" " גאבינעט " " 850 "

ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיקער, בילינגער ווי איבעראל

„סטיל", נארוטאוויטשא 4 טעל. 190-26.

איז צו בעקומען אין

קומט און איבערצייגט אייך!

Dr. med.

Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה.,

נעהמט א' פון 8—9.30 פריה פון 1— 2 נאכמיטאג און פון 6 ביז 9 אווענד.

זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.

פיעטריקאווער 10

טעל. 245-21.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

שייטלעך

מיט פאריזער שרינדעס

ווי אויך פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

ביי **קערש, סקווערארווא 15**

לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

אכטונג צייטונגס-פערקויפער

די פערוואלטונג פון צייטונגס-פערקויפער-פעראיין מאכט בעקאנט איהרע מיטגלידער, אז זונטאג. דעם 13-טען ד. ח 7 אווענד קומט פאר

א פערזאמלונג

מיט פאלג. טאג-ארדנונג: 1) בעריכט פון דער טעטיגקייט און 2) וועגען די נייע קאנצעסיעס, וואס די צייטונגס-פערקויפער וועלען מוזען ארויסנעהמען צום נייעם יאהר.

בעמ.: מיר בעטען אלע מיטגלידער, אלע ווי איינער צו קומען אונבעדינגט פינקטליך אויף דער פערזאמלונג. מיר מוזען קלערען אנ'עצה, עס זאל נישט זיין קיין שוועריגקייטען ביי דעם ארויסנעהמען די קאנצעסיעס. מיט אכטונג די פערוואלטונג.

Dr. med. **Z. Datyner**

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר בלאז-, נירען און אורין-קראנק.

PIRAMOWICZA 20 (Iginska) tel.148 95

נעמט אן פון 9–10 פארמ. און פון 6–8 אוו.

Samochody

motocykle używane
Kupno, sprzedaż, komis
zamiana.
Auto-Agencja
Gdańska 82 tel.189-28

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

פון

מאגיסטער **נ. שאץ**

פיעטריקאווער 37, 2 שטאק פראנט

אנאליזען פון קאל, אורין, לייכעץ א. אנד.

מעסיגע פרייזען.

אויטאגענישע שווייסונגען

מעטאל-בעארבייטונגען

שלאסעריי-ארבייטען

מאשינען-טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

(רוג זאכאדניא)

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פריוז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאאסוו

כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. פאנטאר

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פערשידענעס

500 צנ'אינקאסא-ביורא זוכט א שותף מיט 500 דאלארס. אפערטען אפצוגעבען אין אדמ. פון „נייעס פאלקסבלאט" אונטער „אינקאסא". 7452

נעזוכט צו קויפען א גאשניצע און א שלויך פאר א פאבריק. מ. לאופער, אגראראווא 8.

איך ה. בראצלאווסקי ענטשולדיג זיך פאר שמואל האכמאן פון מלינארסקא 16. 7455

עס איז נויטיג

שטריקער צו גלאטע מאשינען פון זאפארט נעזוכט ביי **A. Wajsblum Ogrodowa № 9** ערשטער הויף.

קוואליפיצירטע הערען-שניידער-ארבייטער קענען זיך מעלדען ביי ניעדוויעדזש נארוטאוויטשא 5.

לאקאלען

אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט אדער פאראלק, פילסודסקיעגא 42 וואוינונג 7. 746

Dr. med.

H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8 – 10, 12 – 2 און 5 – 8, זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

געוו. אסיסטענט פון די קליניקען פון אוניווערזיטעט אין בערלין

Dr. med. STARKER

וועגערישע, הויט, האר און בלאז-קראנקהייטען

12 שרודמיעסקא 12

טעל 126-87

נעהמט אן פון 9–11 און פון 4–8 אווענד.

זונטאג און יום - טוב פון 9 ביז 1 מיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועו-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.

— מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2—3

Dr. med.

J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: וואקלדיקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2\frac{1}{2}$ – 4 און פון 7 – 8 אווענד

DOKTOR

H. WOŁKOWSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. A. SZMIRGELD

ספעציאליסט פון נערוועגקראנקהייטען

שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע) היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-ערציהבארע קינדער

ul. SRODMIEJSKA Nr. 27

טעלעפאן 151-89 פון 5 ביז 7

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט א הויס אויף דער ליפערונג 6—… א חודש אין אויסלאנד – 8 זל. פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער ווייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 4 " " " " 60— " " " "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " 8 " " " " 18— " " " "
פאר א פולמאנאט-שורה: איבער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. עלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.